

**ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ**

Κορίνα Τσιτσιρίκου-Θεοδοσιάδη

6/1/2010

Πηγές: 1. Ελληνογνωσία - Ελληνικά γράμματα
2. Συντακτικό Ασωνίτη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	
ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΣΕΛΙΔΑ
ΡΗΜΑΤΑ	4
ΑΠΡΟΣΩΠΤΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ	6
ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ	7
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	8
ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ	12
ΜΕΤΟΧΗ	13
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	20
ΓΕΝΙΚΗ	23
ΔΟΤΙΚΗ	27
ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ	31
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	32
ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	33
ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	37

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	40
ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	46
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	
ΕΙΔΙΚΕΣ	55
ΕΝΔΟΙΑΔΤΙΚΕΣ	56
ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ	57
ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ	58
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ	60
ΤΕΛΙΚΕΣ	61
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ / ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ	63
ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ	64
ΧΡΟΝΙΚΕΣ	65
ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ	66

ΡΗΜΑΤΑ

Μεταβατικά ρήματα λέγονται εκείνα που σημαίνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου τους μεταβαίνει (πηγαίνει) σ' ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, το οποίο αποτελεί το αντικείμενο του ρήματος:

Οί δέ καθεῖλκον τάς τριήρεις.

Βλάπτει τόν ἄνδρα θυμός.

Αμετάβατα ρήματα λέγονται εκείνα που σημαίνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου τους δε μεταβαίνει (πηγαίνει) σ' ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, αλλά απλώς παραμένει στο ίδιο το υποκείμενο. Τα αμετάβατα ρήματα δεν έχουν αντικείμενο.

Ὁ δέ Ἑτεόνικος εἰς τήν ἄκραν ἀποφεύγει.

1. **Μέσα αυτοπαθή** (ή **ευθέα**) λέγονται τα μέσα ρήματα που σημαίνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου επιστρέφει άμεσα και απευθείας στο ίδιο το υποκείμενο:

Ὁ παῖς λούεται.

Συχνά αντί για τα μέσα αυτοπαθή χρησιμοποιείται το ενεργητικό ρήμα με αντικείμενο την αυτοπαθή αντωνυμία:

γυμνάζομαι – γυμνάζω ἑμαυτόν.

2. **Μέσα πλάγια** λέγονται τα μέσα ρήματα που σημαίνουν ενέργεια του υποκειμένου η οποία επιστρέφει σ' αυτό έμμεσα και πλάγια. Τα μέσα πλάγια διαιρούνται σε:

α) **Μέσα διάμεσα**, όσα σημαίνουν ότι η ενέργεια γίνεται από το υποκείμενο στον εαυτό του ή σε ό,τι του ανήκει διαμέσου άλλου:

Ὁ πατήρ τούς παῖδας παιδεύεται (εκπαιδεύει τα παιδιά με τον δάσκαλο).

β) **Μέσα περιποιητικά** (ή **μέσα ωφελείας**), όσα σημαίνουν ενέργεια που εκτελεί το υποκείμενο για δική του χρήση ή ωφέλεια:

Οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν.

Τα μέσα περιποιητικά ισοδυναμούν με ενεργητικά ρήματα που έχουν αντικείμενο αυτοπαθή αντωνυμία σε δοτική:

Οἰκοδομοῦμαι ἑμαντῶ οἰκίαν.

γ) **Μέσα αλληλοπαθή**, όσα σημαίνουν μια κοινή ενέργεια, δύο ή περισσότερων υποκειμένων, η οποία πηγαίνει αμοιβαία από το ένα στο άλλο:

Συμβαλόντες τάς ἀσπίδας ἔωθοῦντο.

Τα αλληλοπαθή ρήματα βρίσκονται κανονικά στον πληθυντικό αριθμό και μπορούν να αναλύονται σε ενεργητικά ρήματα με αντικείμενο την αλληλοπαθή αντωνυμία:

Ἐωθοῦντο = ἑώθουν ἀλλήλους.

δ) **Μέσα δυναμικά**, όσα σημαίνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί χρησιμοποιώντας όλες τις σωματικές και πνευματικές δυνάμεις του:

ποιοῦμαι πόλεμον= πολεμῶ, λύομαι αἰχμάλωτον = ελευθερώνω.

Τα **παθητικά ρήματα** φανερώνουν ότι το υποκείμενο δέχεται μια ενέργεια από κάποιο άλλο πρόσωπο ή πράγμα, δηλαδή παθαίνει κάτι.

Αυτά βρίσκονται συνήθως στη μέση αλλά και στην ενεργητική φωνή:

Ἐπράχθη οὐδέν ἀπό τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον.

Ἀπέθανε μισούμενος ὑπό πάντων.

Το ρήμα που συνδέει το υποκείμενο με το κατηγορούμενο λέγεται

συνδετικό ρήμα. Συνδετικά ρήματα είναι:

α) Το **εἰμί** και άλλα με συγγενική σημασία, όπως:

γίγνομαι (γίνομαι)

καθίσταμαι (γίνομαι)

ἀποβαίνω (γίνομαι, καταντῶ)

ἐκβαίνω (αποβαίνω)

συμβαίνω (αποβαίνω, καταντῶ)

διατελῶ (εἶμαι συνεχῶς): Ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς.

τυγχάνω (τυχαίνει να εἶμαι)

ὑπάρχω (εἶμαι από την πρώτη στιγμή)

ἔφυν (γεννήθηκα)

πέφυκα (εἶμαι από τη φύση μου)

β) Τα **δοξαστικά**:

λέγομαι (θεωρούμαι)

εὕρισκομαι (θεωρούμαι)

ἀλίσκομαι (πιάνομαι, θεωρούμαι)

νομίζομαι (θεωρούμαι): Κῦρος πάντων κράτιστος ἐνομίζετο.

ἡγοῦμαι (θεωρῶ)

κρίνομαι (θεωρούμαι)

ὑπολαμβάνομαι (θεωρούμαι)

λαμβάνομαι (πιάνομαι, θεωρούμαι)

γ) Τα **κλητικά**:

ὀνομάζομαι

καλοῦμαι (ονομάζομαι): Ὁ τόπος οὗτος Ἀρμενία καλεῖται.

λέγομαι (ονομάζομαι)

προσαγορεύομαι (ονομάζομαι)

ἀκούω (αποκαλούμαι - σπάνια): Ἀντί γάρ φίλων καὶ ξένων νῦν κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ ἀκούουσιν.

δ) Τα **προχειριστικά**, δηλ. ὅσα σημαίνουν εκλογή, διορισμό:

αἰροῦμαι (εκλέγομαι): Ξενοφῶν ἤρεθη ἄρχων.

λαγχάνω (εκλέγομαι με λαχνό)

χειροτονοῦμαι (εκλέγομαι με ανάταση του χεριού)

ἀποδείκνυμαι (διορίζομαι, αναδεικνύομαι)

διορίζομαι

ε) Τα δηλωτικά:

φαίνομαι: Χαλεπόν ἐστίν ἐκ πλουσίου πέννητα γενέσθαι καί ἐκ βασιλέως ιδιώτην φανῆναι.

δοκῶ (φαίνομαι, θεωρούμαι)

δηλοῦμαι.

ΑΠΡΟΣΩΠΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ

Οι **απρόσωπες εκφράσεις** σχηματίζονται:

α) Με το ρήμα ἐστί και ένα ουσιαστικό ή το ουδέτερο ενός επιθέτου ή μετοχής, λ.χ. ἀνάγκη ἐστί, καιρός ἐστί, ἄξιον ἐστί, ῥάδιον ἐστί, διδακτέον ἐστί, πρέπον ἐστί, εἰκός ἐστί κτλ.:

Σύ δέ ἀρνή τήν δόσιν, ἀδύνατον εἶναι λέγων ἐπαρκεῖν τοῖς αἰτοῦσι.

β) Με το ρήμα ἔχει και κάποιο επίρρημα, λ.χ. ἀναγκαίως ἔχει, καλῶς ἔχει, ῥαδίως ἔχει κτλ.:

Ὅτι τοῖς ἀνδράσιν τοῖς ἀγαθοῖς εὐμενῶς ἔχει.

Οι απρόσωπες εκφράσεις αυτές παίρνουν ως υποκείμενο:

1. Ἐνα ἀναρθρο ἀπαρέμφατο ειδικό ή τελικό:

Ὡρα ἐστίν ἀπιέναι.

Ἡγοῦμαι κράτιστον εἶναι πείθεσθαι αὐτῷ.

2. Μια δευτερεύουσα ονομαστική πρόταση, ειδική, πλάγια ερωτηματική ή ενδοιαστική:

Δῆλον γάρ ἐστί τοῖς Ὀλυνθίοις ὅτι νῦν οὐ περί δόξης πολέμουσι.

3. Ἐνα ουσιαστικό σε ονομαστική πτώση, το οποίο όμως θα έχει την ίδια έννοια με το ρήμα που πηγαίνει ή θα είναι από την ίδια ρίζα:

Μεταμέλεια ἦν αὐτῷ.

Επίσης παίρνουν συνήθως έναν προσδιορισμό σε δοτική, που δείχνει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται το ρήμα και λέγεται **δοτική προσωπική**: Ταῦτα οὐ δυνατόν ἐστίν ἀνθρώποις εὐρεῖν.

Μερικά ρήματα λέγονται **απρόσωπα** ή **τριτοπρόσωπα**, γιατί βρίσκονται συνήθως, ή μόνο, στο γ' ενικό πρόσωπο και δεν έχουν ως υποκείμενο ένα πρόσωπο ή πράγμα. Μερικά από τα πιο συχνά είναι: δεῖ, χρή, προσήκει, πρέπει, ἐγχωρεῖ, ἐστί, ἔξεστι, ἔνεστι, πάρεστι, δοκεῖ, μέλλει, λέγεται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, νομίζεται κτλ.

Μερικά από τα απρόσωπα ρήματα χρησιμοποιούνται και ως προσωπικά, λ.χ. δεῖ και δέω, δοκεῖ και δοκῶ, λέγεται και λέγομαι.

Τα ρήματα αυτά παίρνουν ως υποκείμενο:

1. **Ἀναρθρο ἀπαρέμφατο** ειδικό ή τελικό:

Δεῖ γράμματα μαθεῖν καί μαθόντα νοῦν ἔχειν.

Λέγεται γάρ κύκλω τόν τόπον ἐκεῖνον περιρρεῦσαι τό πῦρ καί σωθῆναι τούτους μόνους.

2. **Δευτερεύουσα ονομαστική** πρόταση, ειδική, πλάγια ερωτηματική ή ενδοιαστική:

Λέγεται ὅτι Κῦρος τέθνηκε.

Λέγεται δέ ὥς ποτ' ἦσαν οὗτοι ἄνθρωποι τῶν (ὄντων).

3. **Ουσιαστικό σε ονομαστική πτώση**, το οποίο όμως θα έχει την ίδια έννοια με το ρήμα που πηγαίνει ή θα είναι από την ίδια ρίζα:

Καί τοῖς Ἀθηναίοις μετεμέλησεν (εννοείται ως υποκείμενο το ουσιαστικό η μεταμέλεια).

Επίσης παίρνουν συνήθως έναν προσδιορισμό σε δοτική που δείχνει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται το ρήμα και λέγεται **δοτική προσωπική**:

Ἔδοξεν αὐτοῖς πορεύεσθαι. (Ως υποκείμενο στο απαρέμφατο θα εννοήσουμε την αιτιατική της δοτικής προσωπικής: αὐτούς).

Δεῖ δὴ αὐτοῖς ἀνάγκην προσεῖναι καί ζημίαν.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

Αττική σύνταξη

Τα **ουδέτερα ρήματα**, δηλαδή αυτά που φανερώνουν ότι το υποκείμενο ούτε ενεργεί ούτε δέχεται καμιά ενέργεια, αλλά βρίσκεται απλώς σε μια κατάσταση, είναι κυρίως ενεργητικά αμετάβατα, όπως: ζῶ, ὑγιαίνω, σωφρονῶ, νοσῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.:

Οἱ πολέμιοι ἡσυχάζουσι.

Όταν το υποκείμενο του ρήματος είναι όνομα ουδέτερου γένους πληθυντικού αριθμού, τότε το ρήμα συνήθως μπαίνει όχι σε πληθυντικό αλλά σε ενικό (γ' ενικό). Η σύνταξη αυτή συναντάται στους αττικούς συγγραφείς, γι' αυτό και ονομάζεται **αττική σύνταξη**:

Τά παιδιά παίζει.

Καί τά χρήματα αὐτοῦ δημόσια ἔστω.

Ετεροπροσωπία

Όταν το υποκείμενο του απαρεμφάτου δεν είναι ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος, η σύνταξη λέγεται **ετεροπροσωπία** ή **απαρεμφατική**. Το υποκείμενο του απαρεμφάτου στην ετεροπροσωπία μπαίνει σε **αιτιατική**.

Στα απρόσωπα ρήματα και στις απρόσωπες εκφράσεις που δέχονται υποκείμενο απαρέμφατο έχουμε πάντα ετεροπροσωπία, γιατί είναι αδύνατο το απαρέμφατο που είναι υποκείμενο του απρόσωπου ρήματος ή της απρόσωπης έκφρασης να είναι και υποκείμενο του εαυτού του.

Στην περίπτωση της ετεροπροσωπίας, όταν το υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι γενικό και αόριστο και παραλείπεται, τότε εννοείται ως υποκείμενο του απαρεμφάτου η αιτιατική τινά ή τινάς. Την αιτιατική, όταν είναι υποκείμενο του απαρεμφάτου, τη μεταφράζουμε πάντοτε με ονομαστική:

Μαιεύεσθαι με ὁ θεός ἀναγκάζει.

Θεόπομπος ὁ Χῖος τὴν ἄμπελον ἱστορεῖ εὐρεθῆναι ἐν Ὀλυμπίᾳ παρά τόν Ἀλφειόν.

Οἱ στρατιῶται ἠὔχοντο εὐτυχῆσαι αὐτόν.

Κίνδυνος ἐστὶ ἀπόλλυσθαι πολλούς.

Ταυτοπροσωπία

Όταν το υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι το ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος από το οποίο εξαρτάται, η σύνταξη λέγεται **ταυτοπροσωπία**. Το υποκείμενο του απαρεμφάτου μπαίνει σε πτώση ονομαστική:

Ἄ πολλοί ἐπώλουν διὰ τὸ νομίζειν μὴ δύνασθαι ἄν φέρειν αὐτὰ καὶ τρέφειν.

Πάντες δέ ὦντο ἀπολωλέναι, ὥς ἐαλωκυίας τῆς πόλεως.

Κῦρος ὑπέσχετο δώσειν πέντε μνᾶς.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Στα **δίπτωτα** ρήματα το αντικείμενο στο οποίο μεταβαίνει η ενέργεια του ρήματος λέγεται **άμεσο**, ενώ το το αντικείμενο το οποίο καθορίζει ή συμπληρώνει την έννοια του ρήματος λέγεται **έμμεσο**. Άμεσο είναι το αντικείμενο σε αιτιατική:

Μίσει τούς δειλούς.

Εάν έχουμε δύο αιτιατικές, άμεσο θα είναι η αιτιατική που δηλώνει πρόσωπο:

Διδάσκουσι τούς παῖδας (άμεσο) σωφροσύνην (έμμεσο).

Στα **δίπτωτα** ρήματα το αντικείμενο το οποίο καθορίζει ή συμπληρώνει την έννοια του ρήματος λέγεται **έμμεσο**, ενώ το αντικείμενο στο οποίο μεταβαίνει η ενέργεια του ρήματος λέγεται **άμεσο**. Το έμμεσο αντικείμενο είναι σε γενική ή δοτική και το άμεσο σε αιτιατική:

Οἱ στρατηγοὶ ἐδίδοσαν μισθόν τοῖς στρατιώταις.

Ἐπεὶ καὶ τοῖς πατράσιν ὑπ' ἐξουσίαν δεδώκασι τὰ τέκνα.

Εάν έχουμε δύο αιτιατικές, άμεσο θα είναι η αιτιατική που δηλώνει πρόσωπο:

Ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις (έμμεσο) κακά (άμεσο).

Εξωτερικό αντικείμενο: Ἐτσι ονομάζεται το αντικείμενο που υπάρχει εξ αρχής, δηλ. πριν ενεργήσει το υποκείμενο του ρήματος. Επάνω σ' αυτό

το αντικείμενο φθάνει η ενέργεια του υποκειμένου, επιδρά και μεταβάλλει ή όχι την προηγούμενη κατάσταση του:

Ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν.

Οἱ σοφισταὶ οὐδένα ὠφελοῦσι.

Το **εσωτερικό αντικείμενο του αποτελέσματος** δεν υπάρχει εξαρχής, αλλά προέρχεται (δημιουργείται) από την ίδια την ενέργεια του υποκειμένου. Αυτού του είδους το αντικείμενο δέχονται τα ρήματα που σημαίνουν τη δημιουργία κάποιου πράγματος που δεν υπήρχε, πριν ενεργήσει το υποκείμενο του ρήματος. Αυτά τα ρήματα κυρίως είναι τα εξής: κατασκευάζω, ὀρύσσω, γράφω, ποιῶ, ὑφαίνω κ.ά.:

Θίβρων ὑπόνομον ὥρυττεν.

Φίλιππος γέγραφε τὴν ἐπιστολήν.

Ἀγησίπολις τεῖχος περὶ τὴν πόλιν ὠκοδόμησεν.

Κυρίως εσωτερικό ή σύστοιχο αντικείμενο. Ἔτσι ονομάζεται το αντικείμενο που προέρχεται ετυμολογικά από την ίδια ρίζα του ρήματος της πρότασης ή από τη ρίζα συγγενούς ρήματος. Είναι δηλαδή το ίδιο περιεχόμενο της ρηματικής ενέργειας, γι' αυτό σύστοιχο αντικείμενο μπορεί να δεχθεί σχεδόν κάθε ρήμα οποιασδήποτε διάθεσης:

Πάσχουσι μέγα πάθος.

Νοσοῦσι μεγάλας νόσους.

Καὶ οὐδενὶ πώποτε οὔτε ἡμεῖς οὔτε ἐκεῖνος δίκην οὔτε ἐδικασάμεθα.

Ἐστρατευμένος ἀπάσας τὰς ἐφ' ἡλικίας στρατείας.

Το σύστοιχο αντικείμενο κανονικά συνοδεύεται από ομοιόπτωτο επιθετικό προσδιορισμό. Πολλές φορές όμως το σύστοιχο αντικείμενο μπορεί να παραλείπεται και να μένει μόνο ο επιθετικός προσδιορισμός, σε ουδέτερο γένος, συνήθως πληθυντικού αριθμού:

Νοσοῦσι μεγάλα.

Η **αιτιατική** είναι η κύρια πτώση του αντικειμένου και αυτή είναι που εκφράζει κυρίως το **άμεσο** αντικείμενο των **μεταβατικών** ρημάτων.

Ἀνὴρ γένει Μάρδος παῖδας εἶχεν ἑπτά.

Με αντικείμενο σε **γενική** συντάσσονται τα μονόπτωτα ρήματα που σημαίνουν:

1. **Μνήμη** ή **λήθη**, όπως μέμνημαι, ἐπιλανθάνομαι, μνημονεύω κ.τ.ό.:

Οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύομεν.

Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης.

Ἐπελαθόμην ἑμαντοῦ.

2. **Φροντίδα, επιμέλεια, φειδώ** και τα **αντίθετά** τους, όπως κήδομαι (φροντίζω), ἐπιμελοῦμαι, ἀμελῶ, ὀλιγωρῶ, φείδομαι, ἀφειδῶ κ.τ.ό.:
Χρόνου φείδου.
Τῆς χώρας ἐπεμελοῦντο.
Σωκράτης οὐκ ἡμέλει τοῦ σώματος.
3. **Χωρισμός, απομάκρυνση, αποχή, απαλλαγή**, όπως χωρίζομαι, ἀφίσταμαι, ἀφίεμαι, ἀπέχω, ἀπαλλάττομαι κ.τ.ό.:
Αφίεται τοῦ δόρατος.
4. **Απόλαυση, επιθυμία** –εκτός από τα ρήματα ἀγαπῶ, ποθῶ, φιλῶ, που συντάσσονται με αιτιατική, όπως στη Ν.Ε.– όπως ἀπολαύω, ἐρῶ (αγαπῶ με πάθος), ἐφίεμαι (επιθυμῶ πολύ), ὀρέγομαι κ.τ.ό.:
Οἱ θεοὶ ἀπολαύουσιν εὐδαιμονίας.
Πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι.
5. **Συμμετοχή σε κάτι, πλησμονή** (αφθονία) ή το αντίθετο, **στέρηση**, όπως μετέχω, βρίθω, στερῶ, ἀπέχω κ.τ.ό.:
Πόνων πλείστων μετέσχον.
Ἐνεπλήσθη ὁ λόφος ἰππέων.
Ὁ λιμὴν ἔγεμε πλοίων.
Ἐπεὶ ἐκείνων μὲν ἀπάντων μάχη ἐστερήμεθα.
6. **Απόπειρα, επιτυχία ή αποτυχία**, όπως πειρῶμαι, ἐπιτυγχάνω, ἀποτυγχάνω, ἀξιοῦμαι, ἀμαρτάνω (σφάλλω, ἀποτυγχάνω), ψεύδομαι (εξαπατώμαι) κ.τ.ό.:
Πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα.
Ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.
Ἀμαρτάνω γνώμης.
7. **Εξουσία**, όπως ἄρχω, κρατῶ, βασιλεύω, τυραννῶ, ἡγοῦμαι, στρατηγῶ, ἡγεμονεύω, δεσπότης κ.τ.ό.):
Θυμοῦ κράτει.
Ἦρχε τῆς νήσου.
8. **Σύγκριση, διαφορά, υπεροχή**, όπως διαφέρω, πλεονεκτῶ, ὑπερτερῶ, προέχω, ὑπερέχω, ἀριστεύω, πρωτεύω, ὑπολείπομαι, ὕστερῶ, μειονεκτῶ, ἡττῶμαι, προτιμῶ κ.τ.ό.:
Ἀγαθὸς ἄρχων οὐδέν διαφέρει πατρός ἀγαθοῦ.
Τοσοῦτον ἢ ἡμετέρα πόλις διήνεγκε (υπήρξε ανώτερη) τῶν ἄλλων.
9. **Αἴσθηση, αντίληψη** (εκτός από το ὁρῶ=βλέπω), όπως ἀκούω, ἄπτομαι, ψαύω, γεύομαι, ὁσφραίνομαι, αἰσθάνομαι, ἀκροῶμαι κ.τ.ό.:
Μὴ μου ἄπτου.
Κρεῶν ἐγεύσαντο.
Τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε.
Κρομμύων ὁσφραίνομαι.
10. **Ἐναρξη ή λήξη**, όπως ἄρχω, ἄρχομαι, λήγω, παύομαι κ.τ.ό.:

Ἐληξε τῆς θήρας.

Ἐπαύσατο τοῦ ἔργου.

11. Επίσης με γενική συντάσσονται και πολλά ρήματα **σύνθετα** με τις προθέσεις ἀπό, ἐκ, κατά, πρό, ὑπέρ:

Ἄνθρωπος ξυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων.

Πολλοῖς ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας.

Τά Μέγαρα ἀφέστηκε τῶν Ἀθηναίων. (Τα Μέγαρα αποστάτησαν από τους Αθηναίους).

Με αντικείμενο σε **δοτική** συντάσσονται τα ρήματα που σημαίνουν:

1. **Φιλική ή εχθρική διάθεση ή ενέργεια**, όπως ἀρέσκω, εὖνοῶ, ἀμιλλῶμαι, διαμιλλῶμαι, βοηθῶ, ἀμύνω, τιμωρῶ, λυσιτελῶ (ωφελῶ), ἐπιτιμῶ, ἀπειλῶ, πολεμῶ, ἐπιτιμῶ, μάχομαι, ἐναντιοῦμαι, μέμφομαι, ὀργίζομαι, φθονῶ κ.τ.ό.:

Ἀμύνω τῇ πόλει.

Βεβοηθήκαμεν Εὐβοεῦσι.

Σημείωση. Εκτός από το ρήμα λυσιτελῶ, τα ρήματα που σημαίνουν ωφέλεια ή βλάβη συντάσσονται με αιτιατική.

2. **Ευπείθεια ή υποταγή** και τα αντίθετά τους, όπως πείθομαι, δουλεύω (εἶμαι δούλος), πιστεύω, ὑπακούω, ὑπηρετῶ, ἀπειθῶ, ἀπιστῶ κ.τ.ό.:

Δαίδαλος Μίνω ἐδούλευε.

3. **Προσέγγιση, ακολουθία, διαδοχή, επικοινωνία ή μείξη**, όπως ἔπομαι, πελάζω (πλησιάζω), κοινωνῶ, ἐπικοινωνῶ, μείγνυμαι, ὁμιλῶ (συναναστρέφομαι), χρώμαι (χρησιμοποιῶ), τυγχάνω, συντυγχάνω, ἐντυγχάνω (συναντῶ) κ.τ.ό.:

Ὁ νεανίας εἶπετο τῷ νεαρῷ (Ὁ νέος ακολουθοῦσε τον λοχαγό).

Τῇ ἀχαριστίᾳ ἔπεται ἡ ἀναισχυντία.

Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει.

Χρῶ τοῖς βελτίστοις.

Σοφοῖς ὁμιλῶν καὐτός ἐκβήσει σοφός.

4. **«Πρέπει», «ταιριάζει»**, όπως ἀρμόττει, πρέπει, προσήκει:

Ὁ κόθορνος ἀρμόττει τοῖς ποσίν ἀμφοτέροις (Ὁ κόθορνος ταιριάζει και στα δύο πόδια).

Προσέκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἡ ἵππικῇ.

Βασιλεῖ τοῦτο πρέπει.

Σημείωση. Όταν τα ρήματα αυτά είναι απρόσωπα, η δοτική είναι δοτική προσωπική:

5. **Ομοιότητα, ισότητα ή συμφωνία**, όπως ἰσοῦμαι, ὁμοιάζω, ὁμοιοῦμαι, ἔοικα (μοιάζω), συνάδω (συμφωνῶ), συμφωνῶ, ὁμολογῶ, ὁμονοῶ κ.τ.ό.:

Φιλοσόφῳ ἔοικας.

Τά ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.

Ἐξήκοντα μναῖ ἰσοῦνται ταλάντῳ.

6. **Ἐριδα** ἢ **συμφιλίωσις**, ὅπως ἀμφισβητῶ, ἐρίζω, διαλλάττομαι, σπένδομαι (συνθηκολογῶ) κ.τ.ό.:

Ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις.

Ἐρίζουσι δέ οἱ ἐχθροί ἀλλήλοις.

7. Επίσης με δοτική συντάσσονται και πολλά ρήματα που είναι **σύνθετα** με τις προθέσεις: ἐν, σύν, ὑπό, ἐπί, παρά, περί, πρόσ, και το επίρρημα ὁμοῦ:

Ἐμμείνατε τοῖς ὅρκοις.

Ὅρθῳς μοι ἐπέπληξας.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Με τα ρήματα που σημαίνουν εξέλιξη, ὅπως αὐξάνομαι, αἵρομαι, τρέφομαι, ῥέω, πνέω κ.τ.ό. το κατηγορούμενο λέγεται **προληπτικό** ἢ **κατηγορούμενο του αποτελέσματος**, γιατί προλαμβάνει και αποδίδει στο υποκείμενο από πριν μια ιδιότητα που δεν την έχει αποκτήσει ακόμη, αλλά πρόκειται να την αποκτήσει, όταν πραγματοποιηθεί εκείνο που σημαίνει το ρήμα. Το **προληπτικό κατηγορούμενο** ισοδυναμεί με συμπερασματική (αποτελεσματική) πρόταση:

Εἷς ὑπό του δήμου ἐτράφη μέγας. (Ένας ανατράφηκε από τον λαό, ὥστε ἐγίνε μέγας).

Ὁ ποταμός ἐρρῦη μέγας (Το ποτάμι πλημμύρισε και ἐγίνε μεγάλο).

Διὰ τούτων Φίλιππος ἤρθη μέγας.

Κατέστησαν αὐτούς κοινωνούς τῆς οὐσίας.

Καί μή λόγῳ μὲν αὐτονόμους ἀφιῶμεν.

Καί ἤρετο τό ὕψος τοῦ τείχους μέγα.

Όταν το κατηγορούμενο είναι ουσιαστικό, πολλές φορές δεν μπαίνει σε ονομαστική, σύμφωνα με τον κανόνα, αλλά σε γενική που λέγεται **γενική κατηγορηματική**.

Γενική κατηγορηματική διαιρετική: φανερώνει ένα σύνολο, από το οποίο ένα μέρος είναι το υποκείμενο:

Σόλων τῶν ἐπτὰ σοφῶν ἐκλήθη.

Γενική κατηγορηματική κτητική: φανερώνει τον κτήτορα:

Ἡ ἡγεμονία ἐστὶ τῆς πόλεως.

Ὡς ὑμῖν δίδωσιν ἐαυτοῦ οὖσαν.

Γενική κατηγορηματική της ιδιότητας:

Εγὼ δέ ἀγαθοῦ τρόπου εἰμί.

Γενική κατηγορηματική της ὕλης:

Πάντα ἐστὶ χρυσοῦ.

Γενική κατηγορηματική της αξίας:

Ἡ οἰκία ἐστὶν εἴκοσι μνῶν.

Εἰ μηδενός ἀξίου πράγματος οὖσαν αὐτήν μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐμάνθανον.

Επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου:

Ἐπανελθὼν οἶκαδε γηραιός ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι ἀποθανεῖται.

Επιρρηματικό κατηγορούμενο του σκοπού:

Πέμπουσιν οὖν Ἀγησίλαον πρεσβευτήν πρὸς τοὺς Μαντινέας.

Επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου:

Οἱ στρατιῶται εἶποντο ἄσμενοι.

Θηβαῖοι ἐκόντες ἐπολέμησαν.

Επιρρηματικό κατηγορούμενο του τόπου:

Οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι.

Κατηγορούμενο αντικειμένου

Ὅστις αὐτόν σοφόν ποιήσει.

ΜΕΤΟΧΗ

άρνηση οὐ). Η **αιτιολογική μετοχή** αναλύεται σε αιτιολογική πρόταση και πολλές φορές παίρνει τα: ἄτε, οἶον, οἷα, όταν ή αιτία είναι πραγματική, και το ὥς, όταν η αιτία παρουσιάζεται ως υποκειμενική (και μεταφράζεται: γιατί δήθεν, γιατί κατά τη γνώμη... κτλ.):

Χαλεπῶς ἐπορεύοντο οἷα δὴ ἐν νυκτί καὶ ἐν φόβῳ ἀπιόντες.

Εὐδοκίμων δέ δημοσία καὶ θανυμαζόμενος οὐχ ἥττον ἰδία τοὺς πολλοὺς κατεδημαγώγει.

Ἐχθρόν μὲν οὐδένα ἡγούμενος πολίτην, ἐπαινεῖν δέ πάντας ἐθέλων, σώζεσθαι δέ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δέ τιθείς.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Δανειζόμεσθε έναν αιτιολογικό σύνδεσμο και προσθέτουμε την ανάλογη έγκλιση: οριστική ύστερα από ρήμα αρκτικού χρόνου και ευκτική πλάγιου λόγου ύστερα από ρήμα ιστορικού χρόνου. Προσέχουμε επίσης.

α. Αν προηγείται ρήμα ψυχικού πάθους, τότε η εισαγωγή πρέπει να γίνει με το ὅτι, αν πρόκειται για πραγματική αιτιολογία και με το εἰ, αν πρόκειται για υποτιθέμενη.

β. Όταν η μετοχή συνοδεύεται με τα ἄτε, οἶον, οἷα (δή), τότε η αιτιολογία είναι πραγματική και πρέπει να την αποδώσουμε με ἐπεὶ + οριστική.

γ. Όταν συνοδεύεται με το ὥς, η αιτιολογία είναι υποκειμενική και πρέπει να αποδοθεί με ὥς + οριστική ή ευκτική πλάγιου λόγου.

Π.χ. «ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες πολλά ἀνδράποδα ἔλαβον». Η μετοχή θα αναλυθεί σε «ἐπεὶ ἐξαίφνης ἐπέπεσον». Δε θα βάλουμε ευκτική πλάγιου

λόγου, γιατί πρέπει να αποδώσουμε μια πραγματική αιτιολογία με οριστική.

«Χαίρουσι εἰδότες ὅτι σώζονται». Το χαίρουσι είναι ρήμα ψυχικού πάθους, πρόκειται για αντικειμενική αιτιολογία και θα αναλύσουμε τη μετοχή εισαγόμενη με το ὅτι «ὅτι ἴσασι».

Η **εναντιωματική** ή **παραχωρητική** ή **ενδοτική** μετοχή μπορεί να βρίσκεται σε όλους τους χρόνους εκτός από μέλλοντα και δηλώνει παραχώρηση σε σχέση μ' αυτό που εκφράζει το ρήμα της πρότασης. Πολλές φορές παίρνει το καί ή τα καίπερ, καίτοι. Ισοδυναμεί με παραχωρητική ή εναντιωματική πρόταση και μεταφράζεται με τα «κι αν ακόμη, ακόμη κι αν, αν και, μολονότι, ενώ, παρόλο που» + οριστική ή με το «και να» + υποτακτική.

Συμβουλεύω σοι καίπερ νεώτερος ᾧν.

Σὺ δέ ἄνθρωπος ᾧν, θηρίου γίνῃ χαλεπώτερος.

Ὅτι δυνατώτατος ᾧν ἐν τῇ πόλει φανερός ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων.

Εἰ σὺ τοιοῦτος ᾧν τὴν ιδέαν καὶ πρὸς τούτῳ τὴν ψυχὴν σωφρονέστατος.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Αναλύεται σε εναντιωματική πρόταση. Όταν δηλώνει πως η εναντίωση γίνεται σε κάτι το πραγματικό, τότε θα αναλυθεί σε εἰ + οριστική ή σπάνια σε ἄν + υποτακτική. Όταν δηλώνει πως η εναντίωση γίνεται σε κάτι το μη πραγματικό ή απίθανο, θα αναλυθεί σε καί εἰ + οριστική ή καί ἄν + υποτακτική. Τέλος όταν η πρόταση στην οποία ανήκει η εναντιωματική μετοχή έχει άρνηση, τότε θα αναλυθεί σε οὐδ' εἰ + οριστική ή οὐδ' ἄν + υποτακτική.

επιθετική ή αναφορική μετοχή

Η μετοχή που χρησιμοποιείται ως επιθετικός προσδιορισμός ουσιαστικού, όπως κάθε επίθετο, λέγεται **επιθετική** ή **αναφορική μετοχή**. Η επιθετική μετοχή μεταφράζεται με αναφορική πρόταση:

Ὁ τρέχων ἵππος (Το άλογο που τρέχει).

Οἱ ἐκπλέοντες ἐκ του λιμένος ἔμποροι (Οι έμποροι οι οποίοι φεύγουν από το λιμάνι).

Τράγος δέ δίψῃ συνεχόμενος (ο οποίος) ἐγένετο κατὰ τό αὐτό φρέαρ.

Η επιθετική μετοχή μπορεί να χρησιμοποιηθεί, επίσης, ως:

1. **Κατηγορούμενο** κοντά στα ρήματα *εἰμί, ὑπάρχω, γίγνομαι*. Στην περίπτωση αυτή η μετοχή με το ρήμα αποτελεί περίφραση που είναι ισοδύναμη με το απλό ρήμα, αλλά δείχνει μεγαλύτερη έμφαση:

Ἦν τό δεῖπνον πεποιημένον ἐν Θήβαις.

2. **Κατηγορηματικός προσδιορισμός** και εκφράζει, όπως ακριβώς το επίθετο, μιαν ιδιότητα του ουσιαστικού όχι μόνιμη αλλά παροδική:

Οἱ στρατιῶται εἶχον τάς ἀσπίδας ἐγκεκαλυμμένας.

3. **Ουσιαστικό**: η έναρθρη επιθετική μετοχή μπορεί να χρησιμοποιείται και ως ουσιαστικό, όπως το επίθετο. Συνήθως χρησιμοποιούνται ως ουσιαστικά οι μετοχές: *ὁ λέγων* = ο ρήτορας, *ὁ διώκων* = ο μηνυτής, *ὁ νικῶν* = ο νικητής, *ὁ φεύγων* = ο εξόριστος.

Συχνά το ουδέτερο έναρθρης μετοχής έχει τη σημασία αφηρημένου ουσιαστικού, π.χ. *τό λυσιτελοῦν* = η ωφέλεια, *τό βουλόμενον* = η βούληση, *τό δεδιός* = ο φόβος, *τό θαρσοῦν* = το θάρρος, *τό ἡσυχάζον* = η ησυχία, *τό νοσοῦν* = η νόσος.

Η επιθετική μετοχή έχει πάντα το άρθρο της εκτός από τις εξής τρεις περιπτώσεις:

1. Όταν το υποκείμενο της μετοχής προηγείται:

Ἄμα ἤρι ἀρχομένῳ.

2. Όταν το όνομα που προσδιορίζει η μετοχή δεν έχει άρθρο:

Σύνειμι ἀνθρώποις δυναμένοις ἀναλίσκειν.

3. Όταν η επιθετική μετοχή είναι κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Η επιθετική μετοχή που συνοδεύεται από άρθρο (ή χωρίς αυτό) αναλύεται σε μια δεικτική αντωνυμία (*οὗτος, ἐκεῖνος*) στο ίδιο γένος, την ίδια πτώση και τον ίδιο αριθμό με τη μετοχή) + αναφορική πρόταση εισαγόμενη με αναφορική αντωνυμία σε ονομαστική πτώση ενικού ή πληθυντικού αριθμού. Εκφέρεται συνήθως με οριστική ή σπάνια με ευκτική του πλάγιου λόγου.

Π.χ. *Δύναμαι συνεῖναι ἀνθρώποις δυναμένοις ἀναλίσκοις (ἐκεῖνοις οἱ δύνανται...)*

Κατηγορηματική λέγεται η μετοχή που χρησιμεύει ως κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός του υποκειμένου ή του αντικειμένου ενός ρήματος. Η μετοχή αυτή δεν έχει ποτέ άρθρο, δέχεται άρνηση *οὐ* και μεταφράζεται με: «να, ότι, που, και». Μεταφράζεται όμως και με άλλους τρόπους, ανάλογα με την κατηγορία του ρήματος του οποίου προσδιορίζει το υποκείμενο ή το αντικείμενο.

Με κατηγορηματική μετοχή συντάσσονται τα εξής ρήματα:

1. Το ρήμα *εἰμί* και όσα έχουν συγγενική σημασία μ' αυτό, όπως: *τυγχάνω, λανθάνω, φαίνομαι, οἶχομαι, διατελῶ, φθάνω, φανερός εἰμί, δηλός εἰμί* κ.τ.ό. Με τα ρήματα αυτά η μετοχή μπορεί πολλές φορές να μεταφραστεί με ρήμα και το ρήμα με επίρρημα:

Ὅτι τυγχάνει οὐσα θεοφιλής (Επειδή τυχαίνει να είναι αγαπητή στους θεούς).

Ἐλάνθανε τρεφόμενον τό στράτευμα.

Καί ἔλαθον τελευτήσαντες αὐτούς.

Ὅσοι δέ ἔνδον ἐτύχανον όντες.

Εὐθύς δηλός ἐστι παρεσκευασμένος οὐδέν ποιήσιν τῶν δεόντων.

2. Τα ρήματα που σημαίνουν **έναρξη, λήξη, καρτερία και κόπο** όπως: *ἄρχω, παύω, ἀνέχομαι, κάμνω* κ.τ.ό.:

Ἀγησίλαος οὐποτε ἔληγε θύων.

Φίλιππος γάρ ἄρχεται περί Ἀλοννήσου λέγων.

Τότε ὑμεῖς τε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐκ ἠνέσχεσθε ἀκούσαντες περί τῶν τειχῶν τῆς κατασκαφῆς.

3. Τα ρήματα *εὔ* ἢ *κακῶς* ποιῶ, *ἀδικῶ, χαρίζομαι, νικῶ, λείπομαι* κ.τ.ό.:

Εὔ ἐποίησας ἀναμνήσας με.

Ἡδίκουν ἄν οὐκ ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ.

4. Τα ρήματα που σημαίνουν **αἴσθηση, γνώση, μάθηση και μνήμη** όπως: *αἰσθάνομαι, ὀρῶ, ἀκούω, εὐρίσκω, γιγνώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι* κ.τ.ό.:

Ἵσθι ἀνόητος ῶν.

Ὡς ἑώρων ἀποθνήσκοντας ἐν τῷ ἱερῷ.

Ὅρῳ γάρ ἔγωγε τήνδε τήν ὀρχηστρίδα ἐφεστηκυῖαν.

Ἐπεὶ δέ ἦσθάνετο Ξενοφῶν χαλεπῶς φέροντας τοὺς στρατιώτας.

Ὅσῃ οὐδεὶς πω πρότερον μέμνηται γεγονυῖαν.

Εἰ αἰσθοῖτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρά ἐμπόρων.

(Τα ρήματα αἰσθάνομαι και ἀκούω συντάσσονται: α) με γενική και κατηγορηματική μετοχή όταν δηλώνουν άμεση αντίληψη, β) με αιτιατική και κατηγορηματική μετοχή όταν δείχνουν έμμεση αντίληψη, γ) με αιτιατική και ειδικό απαρέμφατο όταν δείχνουν ένα αβέβαιο γεγονός).

5. Τα ρήματα που σημαίνουν **δείξη, αγγελία και έλεγχο**, όπως: δείκνυμι, δηλῶ, ἀγγέλλω, ἐλέγχω κ.τ.ό.:

Σωκράτης ἐδείκνυ τοῖς ξυνοῦσιν ἐαυτόν καλόν καὶ γαθόν ὄντα.

Ἐξαγγέλλει πρῶτος αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας ἀποδιδράσκοντας.

6. Τα ρήματα που σημαίνουν **ψυχικό πάθος**, όπως: χαίρω, ἡδομαι, βαρέως ή χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ, ἄχθομαι, αἰσχύνομαι κ.τ.ό.:

Ἐχαιρεν ἀκούων ταῦτα.

Με τα ρήματα αυτά η μετοχή χαρακτηρίζεται και ως αιτιολογική, γιατί δείχνει την αιτία της ψυχικής κατάστασης.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Μια κατηγορηματική μετοχή ισοδυναμεί με ειδική πρόταση του πλάγιου λόγου κρίσης εξαρτώμενη όμως μόνο από ρήματα **αισθητικά, γνωστικά, δεικτικά, αγγελίας**. Στις άλλες περιπτώσεις δεν αναλύεται.

Στην ανάλυση ακολουθούμε την εκφορά των ειδικών προτάσεων (ὅτι + οριστική ή ὅτι + ευκτική πλάγιου λόγου ή σπάνια, όταν είναι δυνητική, σε δυνητική ευκτική ή οριστική):

Ἦσθοντο αὐτούς ἀδικοῦντα: «ὅτι αὐτοὶ ἀδικοῖεν».

(άρνηση μή). Η **τελική μετοχή** βρίσκεται σε χρόνο μέλλοντα και συνήθως με ρήματα που δείχνουν κίνηση ή και με άλλα ρήματα, και συχνά με το ὥς. Αναλύεται σε τελική πρόταση:

Ἀρταξέρξης πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ὥς ἀποκτενῶν.

Ὅτι περί τῶν μεγίστων ἦκετε δικάσοντες.

Ἦγαγεν ἐς Ὀλυμπίαν τόν υἱόν μαχοῦμενον.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΕΛΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Η τελική μετοχή απαντά κατά κανόνα σε χρόνο μέλλοντα μαζί με ρήματα κίνησης. Μπορούμε να την αναλύσουμε σε τελική πρόταση με ἵνα + υποτακτική ενεστώτα ή αορίστου ή ακόμα σε ἵνα + ευκτική του πλάγιου λόγου. Αν τυχόν η μετοχή συνοδεύεται με το ὥς (σπάνια), τότε θα κρατήσουμε το ὥς + την ανάλογη έγκλιση.

Π.χ «ἔπεμψε τινά ἐροῦντα». Το ἐροῦντα είναι μια τελική μετοχή χρόνου μέλλοντα. Στη μετατροπή όμως πρέπει να προσέξουμε να την αποδώσουμε είτε με ἵνα + ευκτική αορίστου ή με ἵνα + υποτακτική αορίστου, επειδή ο μέλλοντας δεν έχει υποτακτική. Άρα μπορεί να γίνει «α. ἵνα εἴποι ή β. ἵνα εἶπη».

Ἐπορεύοντο κατοψόμενοι τούς πολεμίους (...ἵνα κατίδοιεν).

(άρνηση οὐ). Η **τροπική μετοχή** βρίσκεται συνήθως σε χρόνο ενεστώτα και δείχνει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται μια πράξη. Μπορεί να μεταφραστεί μ' έναν από τους εξής τρόπους: με νεοελληνική τροπική μετοχή, με επίρρημα, με εμπρόθετο προσδιορισμό, με ρήμα που συνοδεύεται με το καί.

Εἰσί δέ τινες τῶν Χαλδαίων οἱ ληζόμενοι ζῶσιν (ζουν ληστεύοντας).

Καί τῶν βασιλικῶν δικαστῶν ἐποίησεν ἕνα, εἰπών...

Καί πολλοί τούς σφετέρους ἀπολέσαντες παρ' ἄλλων χρησάμενοι ὀρώσιν.

Τέως μὲν οὖν αὐτόν κατεῖχον παραμυθούμενος.

Οι τροπικές μετοχές: ἄγων, ἔχων, λαβών, φέρων, όταν βρίσκονται κοντά σε ρήμα που φανερώνει κίνηση, μεταφράζονται με το: με + αιτιατική:

Ἦλθεν ἔχων ναῦς ὀλίγας.

(άρνηση μή). Η **υποθετική μετοχή** αναλύεται σε υποθετική πρόταση.

Μπορεί να βρίσκεται σε κάθε χρόνο εκτός από μέλλοντα. Μεταφράζεται με το αν, εάν + οριστική ή αν, εάν + υποτακτική.

Όταν μια μετοχή βρίσκεται κοντά σε δυνητική έγκλιση ή εξαρτημένο δυνητικό απαρέμφατο ή κοντά σε οριστική μέλλοντα, τότε η μετοχή αυτή, αν είναι επιρρηματική, είναι κατά κανόνα υποθετική:

Αἰσχύνοιντο ἂν μή ἀποδιδόντες χάριτας.

Καί ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγώνων καλείσθω βοηθῶν.

Ἐάν δέ καταψηφισάμενοι θανάτου τιμήσητε.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΟΘΕΤΙΚΗΣ/ΧΡΟΝΙΚΟΫΠΟΘΕΤΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Εδώ θα ακολουθήσουμε τις 6 κατηγορίες των υποθετικών λόγων ξεκινώντας πάντα απ' το σχήμα της απόδοσης ή απ' το ρήμα της πρότασης στο οποίο ανήκει η μετοχή.

α. Αν έχω απόδοση που να ταιριάζει στο πραγματικό, θα προσαρμόσω ανάλογα και την υπόθεση (ταῦτα ἔχων ἅπαντα ἔχω «εἰ ἔχω ταῦτα - ἅπαντα ἔχω»).

β. Αν έχω απόδοση δυνητική οριστική, θα αναλύσω τη μετοχή σε εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου: (οὐκ ἂν ἦλθον δεῦρο, ὑμῶν μὴ κελεύσαντων. «...εἰ ὑμεῖς μὴ ἐκελεύσατε»).

γ. ἀφανεῖς ὄντες, οὐκ ἂν ὑμνηθεῖμεν «εἰ εἶμεν ἀφανεῖς». Ἐχουμε απλή σκέψη του ομιλητή.

δ. Νικήσαντες ἀπάντων τούτων κύριοι ἔσεσθε. Η ανάλυση: «ἂν νικήσετε». Ἐχουμε απόδοση οριστική μέλλοντα (ἔσεσθε), άρα ο υποθετικός λόγος που θα σχηματισθεί θα δηλώνει το προσδοκώμενο.

ε. Ἐλθόντος τοῦ θανάτου, οὐδεὶς βούλεται ἀποθανεῖν. (Η απόδοση θα αναζητηθεί στο βούλεται – επομένως θα είναι της αόριστης επανάληψης στο παρόν και μέλλον: «...ὅταν ἔλθῃ ὁ θάνατος... Η μετοχή ως χρονικοῦποθετική).

στ. Οἱ Σπαρτιάται στρατευόμενοι ἔθνον. (Εδώ πρέπει να καταλάβουμε ότι πρόκειται για επαναλαμβανόμενη πράξη στο παρελθόν. Αναλύοντας τη μετοχή θα την κάνουμε χρονικοῦποθετική πρόταση με επαναληπτική ευκτική: «ὁπότε στρατεύοιντο...» Το είδος είναι της αόριστης επανάληψης στο παρελθόν).

(άρνηση οὐ ή μή). Η **χρονική μετοχή** αναλύεται σε χρονική πρόταση και πολλές φορές παίρνει κάποιο χρονικό επίρρημα, όπως: ἄμα, εὐθύς, αὐτίκα, ἔτι, μεταξύ κ.τ.ό.:

Ἄμα ταῦτα εἰπών ἀνέστη.

Ταῦτα ἀκούσας Ἀρταξέρξης ἐπήνεσε μέν τόν ἄνδρα.

Τοῦτον ἐκπέμπει πρὸς τόν Ξέρξην κρύφα, κελεύσας λέγειν...

Ταῦτα δ' ὁ Ξέρξης ὡς ἀπ' εὐνοίας λελεγμένα δεξάμενος.

Ἀμφιεσάμενος δέ γυναικείαις ἀμπεχόναις καὶ ὁμοιωθεὶς κόρη συνεθήρα αὐτῇ.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Μια χρονική μετοχή συνήθως βρίσκεται σε χρόνο αόριστο (όταν δηλώνει το **προτερόχρονο**).

Μπορεί να συναντηθεί και σε ενεστώτα (σπάνια) όταν δηλώνει το **σύγχρονο**. Δε συναντάται ποτέ σε μέλλοντα.

Στη μετατροπή επιλέγουμε τον κατάλληλο σύνδεσμο μαζί με οριστική. Η ευκτική του πλάγιου λόγου σπανίζει στις χρονικές προτάσεις.

Μια χρονική μετοχή διακρίνεται σε τρεις βαθμίδες, όπως άλλωστε και οι χρονικές προτάσεις:

σύγχρονο (ὅτε, ὁπότε, ἐν ᾧ + οριστική ενεστώτα/πααρατατικού):

«Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων κῆρυξ πορευόμενος ἀπαντᾷ κήρυκι Βοιωτῶν».

Ανάλυση μετοχής «ἐν ᾧ ἢ ὅτε ἐπορεύετο».

προτερόχρονο (ἐπεί, ἐπειδή, ὥς + οριστική):

«Μετά ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιῆμεν». Ανάλυση μετοχής:

«ἐπεὶ ἀνέστημεν...»

υστερόχρονο (ἕως, μέχρι + οριστική):

«Ταῦτα ἐποιοῦν γενομένου σκότους». Ανάλυση «μέχρι ἐγένετο σκότος».

Οι χρονικοῦποθετικές μετοχές ακολουθοῦν τη σύνθεση των υποθετικών λόγων.

Γενική απόλυτη ονομάζεται η μετοχή που βρίσκεται σε πτώση γενική και το υποκείμενό της δεν είναι ὅρος της πρότασης:

Δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.

Ὡςπερ γάρ ζῶον τῶν ὄψεων ἀφαιρεθεισῶν ἀχρειοῦται τό ὄλον (Ὅπως ακριβῶς βέβαια ὅταν ἓνας ζωντανός οργανισμός χάσει τα μάτια του).

Αὕτη προαποθανόντος αὐτῇ τοῦ ἀνδρός.

Αιτιατική απόλυτη ονομάζεται η μετοχή (επιρρηματική) που βρίσκεται σε πτώση αιτιατική και το υποκείμενό της δεν είναι ὅρος της πρότασης. Σε αιτιατική πτώση εκφέρεται η απόλυτη μετοχή των απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων:

Πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἐξόν οὐκ ἠθελήσατε.

Παρόν αὐτοῖς Ἑλλῆσι συμμαχεῖν, βαρβάροις δουλεύουσιν.

Ἄδηλον ὅν ὁπότε σφίσιν αὐτοῖς ξυρράσουσι (Εἶναι ἄγνωστο πότε αυτοί θα συγκρουστούν).

Ὅταν το υποκείμενο της μετοχής είναι ἓνας ἀπὸ τους ὅρους της πρότασης, τότε η μετοχή λέγεται **συνημμένη**.

Τά περιττά δὴ ποιήσωμεν χρήσιμα, τὸν πολὺν προέμενοι πλοῦτον.

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

Το **ἐναρθρο απαρέμφατο**, δηλαδή το απαρέμφατο με ἄρθρο, αντιστοιχεί με ὄνομα ουσιαστικό και ἔτσι μπορεί να χρησιμοποιεῖται ως υποκείμενο, αντικείμενο ἢ προσδιορισμός. Το ἐναρθρο απαρέμφατο μεταφράζεται κανονικά ως τελικό απαρέμφατο ἢ με το αντίστοιχό του ουσιαστικό:

Τό λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν (υποκείμενο).

Ἐν γάρ τῷ κρατεῖν ἐστι καὶ τό λαμβάνειν τὰ τῶν ἡττόνων (υποκείμενο).

Ἦρξαντο τοῦ διαβαίνειν (αντικείμενο).

Νίκησον ὀργήν τῷ λογίζεσθαι καλῶς (επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου).

Το **ἀναρθρο απαρέμφατο**, δηλαδή το απαρέμφατο χωρίς ἄρθρο, διακρίνεται σε **ειδικό** και **τελικό**. Χρησιμοποιείται ως:

1. **Υποκείμενο** ἀπρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων:

Τοσούτῳ μείζω ἁμαρτήματα ἀπ' αὐτῶν ἀναγκαῖόν ἐστι γίγνεσθαι.

Δεῖ ἄρα καὶ πόλιν καὶ ψυχὴν τὴν μέλλουσιν ὀρθῶς βιώσεσθαι ταύτης τῆς ἐπιστήμης ἀντέχεσθαι.

2. **Κατηγορούμενο**:

Τό λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

Τό κακῶς ποιεῖν ἐστὶν ἀδικεῖν.

3. **Αντικείμενο**:

Ἐλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι.

Φοβοῦμαι διελέγχειν σε.

4. **Ονοματικός προσδιορισμός** (επεξήγηση):

Εἷς οἰωνός ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

5. Προσδιορισμός της αναφοράς (**ἀπαρέμφατο της αναφοράς**) συνήθως με τα επίθετα ἀγαθός, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, χαλεπός κ.τ.ό.:

Δεινός λέγειν.

Ἐφ' οἷς ἔτοιμοι εἶεν τὴν εἰρήνην ποιεῖσθαι Λακεδαιμόνιοι.

Οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

Ράδια πάντα θεῶ τελέσαι.

6. **Προσδιορισμός του σκοπού ή του αποτελέσματος**:

Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Αἰγινήταις Θυρέαν οἰκεῖν.

Ὁ γέρας παρὰ θεῶν ἔχουσιν ἄνθρωποις διδόναι.

7. Χρησιμοποιείται επίσης **ἀπόλυτα**, χωρίς εξάρτηση ἀπὸ κανένα ρήμα, σε στερεότυπες εκφράσεις:

Ἐκὼν εἶναι οὐδέν ψεύσομαι.

Τό νῦν εἶναι (ὅσο για τώρα).

Ἔμοι δοκεῖν.

8. Αντί **προστακτικής ή ευχετικής ευκτικής**:

Ὡ ξεῖν' ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις.

Θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι.

9. Στις **αναφωνήσεις**:

Ἐμέ τάδε παθεῖν, φεῦ.

Το απαρέμφατο όταν αντιστοιχεί με ειδική πρόταση λέγεται **ειδικό**. Μεταφράζεται με το ότι, πως + οριστική και κανονικά δέχεται άρνηση ού. Με ειδικό απαρέμφατο συντάσσονται:

1. ως **αντικείμενο** τα λεκτικά ρήματα (λέγω, φημί, όμολογώ κ.τ.ό.), τα δοξαστικά ρήματα (νομίζω, δοκῶ, οἶμαι κ.τ.ό.):

Ἐλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι.

Πάντας ὑμᾶς οἶμαι γινώσκειν.

Καί ἐδόκουν μάλα ἀμφοτέροι ἱκανῶς εὐφραίνειν.

Τίνα ἤγῃ τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστατον εἶναι.

2. ως **υποκείμενο** τα απρόσωπα ρήματα που έχουν την ίδια σημασία με τα προηγούμενα προσωπικά ρήματα, όπως: λέγεται, όμολογείται, νομίζεται, δοκεῖ κ.τ.ό.:

Λέγεται γοῦν ἐν Σικελίᾳ ἐκ τῆς Αἵτνης ρύακα πυρός γενέσθαι.

Το απαρέμφατο όταν αντιστοιχεί με πρόταση επιθυμίας, λέγεται **τελικό**. Μεταφράζεται με το να + υποτακτική και δέχεται άρνηση μή. Με τελικό απαρέμφατο συντάσσονται:

1. ως **αντικείμενο**:

τα βουλευτικά ρήματα (βούλομαι, ἐπιθυμῶ, θέλω κτλ.), τα προτρεπτικά (προτρέπω, κελεύω, πείθω, συμβουλεύω κτλ.), τα απαγορευτικά (ἀπαγορεύω, κωλύω κτλ.), τα δυνητικά (δύναμαι, οἶός τ' εἶμι κτλ.), τα ρήματα πέφυκα, ἐπίσταμαι και άλλα με παρόμοια σημασία:

Ἦν ἐγγύς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν.

Καί ἐπὶ νοῦν αὐτῇ βάλλει σύν ταῖς λοιπαῖς παρθένους ἐπὶ κρήνην ἐλθούσαις λούεσθαι.

Παρά Διός αἰτεῖται ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλαγῆναι.

Ἄμα τῷ τὴν δίψαν σβέσαι μετὰ τῆς ἀλώπεκος ἐσκόπει τὴν ἄνοδον.

2. ως **υποκείμενο**:

τα απρόσωπα ρήματα: δεῖ, χρή, προσήκει, πρέπει, ἐγχωρεῖ, ἐστί, ἔξεστι, ἔνεστι, πάρεστι, δοκεῖ, μέλλει κτλ. και οι απρόσωπες εκφράσεις: ἀνάγκη ἐστί, θέμις ἐστί, καιρός ἐστί, ὥρα ἐστί, οἶόν τε ἐστί, ἄξιον ἐστί, ράδιον ἐστί, χαλεπόν ἐστί, δέον ἐστί, εἰκός ἐστί, πρέπον ἐστί, ἀναγκαίως ἔχει, καλῶς ἔχει, ραδίως ἔχει κτλ.:

Οὕτω χρή ποιεῖν.

Ὅθεν δὴ καὶ ἄξιον (ἐστί) θεωρῆσαι τό θεῖον.

Ὅρα ἐστί ἀπιέναι.

Το απαρέμφατο στην αρχική του σημασία φανέρωνε σκοπό ή αποτέλεσμα. Με τη σημασία **του σκοπού** ή **του αποτελέσματος** βρίσκουμε το απαρέμφατο ύστερα από τα ρήματα: βαίνω, ἤκω, φέρω,

δίδωμι, καταλείπω, ἐξίστημι (διορίζω), τάττω (ορίζω), αἰροῦμαι (εκλέγω), πέμπω και άλλα συνώνυμα:

Μανθάνειν γάρ ἤκομεν.

Τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν.

Απαρέμφατο της αναφοράς: συνήθως με τα επίθετα ἀγαθός, ἱκανός, δεινός ἄξιος, χαλεπός κ.τ.ό.:

Δεινός λέγειν.

ΓΕΝΙΚΗ

Με **γενική της αιτίας** συντάσσονται συνήθως τα επίθετα: αἷτιος, ὑπεύθυνος, ἔνοχος, εὐδαίμων κ.ά.:

Γραφή ἀσεβείας.

Τούτων αἷτιος Χαιρεφῶν ἐστί.

Υπόδικος κλοπῆς.

Τούτου δέ ὑμῖν αἷτιός ἐστι Γοργίας.

Η γενική, όταν συνοδεύει επιφωνήματα, λ.χ. φεῦ, οἶμοι κτλ., είναι γενική της αιτίας:

Οἶμοι τῶν κακῶν.

Φεῦ τῆς ἀνοίας.

Σημείωση. Μερικές φορές έχουμε γενική της αιτίας και χωρίς επιφώνημα:

Τῆς τύχης, τό ἐμέ νύν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν (Τι τύχη να...)

Η γενική της αιτίας ως επίρρημα προσδιορίζει ψυχικού πάθους ή ρήματα δικανικής σημασίας.

Τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων ὀργίζεται (Για τα ίδια αδικήματα οργίζεται).

Ἀθηναῖοι Ἀλκιβιάδην ἐδίωξαν ἀσεβείας.

Γενική της αναφοράς: προσδιορίζει επιρρήματα τροπικά (κυρίως με τα ρήματα ἔχω, κεῖμαι, ἤκω), όπως πῶς, ὅπως, ὡς, καλῶς, κακῶς, εὔ:

Βασιλεύς πῶς ἔχει παιδείας;

Πῶς ἔχεις τῆς γνώμης;

Η **γενική αντικειμενική** φανερώνει το αντικείμενο μιας ενέργειας ενός ρηματικού ουσιαστικού:

Πόθος πατρίδων.

Οἰκοδόμησις τειχῶν.

Ἡ διάβασις τοῦ ποταμοῦ.

Νομεύς ἀγέλης (νέμει ἀγέλην).

Τάυτης περί τήν Ἡλιδίαν ἀλωμένης Λεύκιππος Οἰνομάου παῖς εἰς ἐπιθυμίαν ἦλθε (ἐπεθύμησε ταύτης).

Με γενική αντικειμενική συντάσσονται τα ονόματα, ουσιαστικά ή επίθετα που έχουν αντίστοιχο ρήμα.

Ἡ διάκριση ανάμεσα στη γενική υποκειμενική και την αντικειμενική γίνεται πιο εύκολη αν μετατρέψουμε το ουσιαστικό ή επίθετο στο αντίστοιχο ρήμα του και βάλουμε δίπλα του τη γενική. Αν το ρήμα δέχεται τη γενική (ονομαστική) ως υποκείμενο, είναι υποκειμενική, αν τη δέχεται ως αντικείμενο, τότε είναι αντικειμενική: (πόθος πατρίδων: ποθοῦσι τὰς πατρίδας = αντικείμενο/ ἔριδες θεῶν: ἐρίζουσι οἱ θεοί= υποκείμενο).

Ἡ γενική αντικειμενική: προσδιορίζει και επιρρήματα των οποίων το αντίστοιχο επίθετο συντάσσεται με γενική αντικειμενική. Τέτοια επιρρήματα είναι τα ἀμελῶς, ἐπιμελῶς, ἀπείρως, ἐμπείρως, ἀφειδῶς κ.ά.: Τῶν μεγίστων παιδευμάτων ἀπείρως ἔχουσιν.

Ἡ **γενική της αξίας** ή **του τιμήματος** είναι ουσιαστικά γενική της ιδιότητας, που δηλώνει ειδικότερα την αξία ή το τίμημα του προσδιοριζομένου:

Δέκα μνῶν οἰκία.

Τήν σοφίαν ἀργυρίου πωλεῖ.

Ὡς Ἀντιφῶν, τήν σοφίαν τούς μέν ἀργυρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας σοφιστάς ἀποκαλοῦσιν.

Με γενική της αξίας ή του τιμήματος συντάσσονται τα επίθετα: ἄξιος, ἀνάξιος, ὠνητός κ.ά.

Με γενική της αξίας προσδιορίζονται και επιρρήματα των οποίων το αντίστοιχο επίθετο συντάσσεται με γενική της αξίας. Τέτοια επιρρήματα είναι τα ἀξίως, ἀνταξίως, ἀναξίως κ.τ.ό.

Ἐμάχοντο ἀξίως λόγου.

Παρόμοια με τη γενική της αξίας είναι η **γενική της ποινής** ή **του τιμήματος** που προσδιορίζει ρήματα δικαστικής ορολογίας:

Σφοδρίαν υπήγον θανάτου.

Γενική της αφετηρίας ή **του χωρισμού**: δηλώνει το τοπικό ή χρονικό σημείο από το οποίο αρχίζει κάτι. Προσδιορίζει επιρρήματα που δηλώνουν απομάκρυνση, χωρισμό ή προσέγγιση, όπως:

Ἐξω, ἐκτός, ἐγγύς, ἐντός, πλησίον πέραν, μακράν, πόρρω/πρόσω (μακριά), ἐναντίον, ἐκατέρωθεν, ὀπισθεν, μεταξύ, ἔμπροσθεν, κρύφα, λάθρα (κρυφά) κ.τ.ό.:

Ἐξω τοῦ ἐὼνύμου (Ἐξω από το αριστερό κέρας).

Κύρος τάς χείρας ἔξω τῶν χειρίδων εἶχεν.

Παρέταξε τούς ὀπλίτας οὐ πόρρω τῆς πόλεως.

Ἐμάχοντο μεταξύ τῶν τειχισμάτων.

Η **γενική του δημιουργού** απαντά στην ερώτηση τίνος; ποιανού; και είναι συγγενική με τη γενική κτητική, δηλώνει όμως ότι ο κτήτορας είναι πιο ειδικά ο δημιουργός:

Νόμοι Σόλωνος.

Ὁμήρου Ἰλιάς.

Ἀθλοὶ Ἡρακλέους.

Οὐδέ τί μοι ἔστιν εὖρημα τοιοῦτον γεγονός τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἔκγονον.

Η **γενική διαιρετική** απαντά στην ερώτηση από ποιους; από ποια; και είναι συγγενική με τη γενική κτητική. Δηλώνει ένα σύνολο από το οποίο ένα μέρος είναι το όνομα που προσδιορίζεται:

Πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν.

Ἐξήκοντα τῶν νεῶν.

Τῶν ἡλικιωτῶν τινές αὐτοῦ καὶ δημοτῶν, εἰς τό ἄστυ καταβαίνοντες.

Ἐ ξ ε λ έ ξ α τ ο δέ τῶν ζώων.

Με γενική διαιρετική συντάσσονται συχνά επίθετα ή αντωνυμίες ουδέτερου γένους: πολύ, ἥμισυ, πᾶν, τί κτλ. ή επίθετα υπερθετικού βαθμού.

Με γενική διαιρετική προσδιορίζονται και επιρρήματα τοπικά, χρονικά, ποσοτικά, όπως πολλαχού, ὀψέ, τρίς κτλ.:

Πολλαχού τῆς χώρας.

Τῆς ἡμέρας ὀψέ ἦν.

Τηνικαῦτα του θέρους.

Ἀδην, ἦν δ' ἐγώ, τῶν τοιούτων (Ἀρκετά, είπα, εγώ, τα τέτοια).

Η **γενική επεξηγηματική** συναντάται σπάνια: Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, δηλ. αἱ Ἀθῆναι.

Η **γενική της ιδιότητας** απαντά στην ερώτηση τι λογής και συντάσσεται με ονόματα που σημαίνουν μέγεθος ή ηλικία ή χρόνο. Κανονικά συνοδεύεται πάντα από αριθμητικό:

Ὁδός τριῶν ἡμερῶν.

Ἀνὴρ τριάκοντα ἐτῶν.

Ἀγρός δύο πλέθρων.

Παρά ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ἐνός πλέθρου.

Η **γενική κτητική** απαντά στην ερώτηση τίνος; ποιανού; και φανερώνει τον κτήτορα:

Ὁ υἱός τοῦ Φιλίππου.

Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνδρός.

Καὶ τῷ τὰς ψυχὰς αὐτῶν τικτούσας ἐπισκοπεῖν ἀλλὰ μὴ τὰ σώματα.

Ἀφ' ὧν καὶ τὸ χωρίον ἔτι καὶ νῦν προσαγορεύεσθαι τῶν εὐσεβῶν χώρον.

Επίθετα που δέχονται γενική κτητική είναι τα: ἐταῖρος, οἰκεῖος, φίλος, συγγενής, ξένος, κοινός, ἱερός, ἐχθρός, ἴδιος (ιδιαιτέρος, ιδιωτικός, ατομικός) κ.ά.

Η **γενική παραθετική** προσδιορίζει ένα γνώρισμα κύριο ή γνωστό:

Ἡ ἡμετέρα τῶν σοφιστῶν τέχνη.

Παραθετική είναι πάντα η γενική αὐτῶν με τις κτητικές αντωνυμίες ἡμέτερος, ύμέτερος, σφέτερος:

Ὅρωντες τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἰδίων δυναμένους τὰ σφέτερα αὐτῶν διοικεῖν τῆς πόλεως ὄντας.

Η **γενική του περιεχομένου** είναι συγγενική με τη γενική της ύλης, δηλώνει όμως όχι την ύλη, τη φύση αλλά τι περιέχει το προσδιοριζόμενο:

Ἀγέλη βοῶν.

Ὅτι γένος οὐδέν ἐστι κακονούστερον τῷ πλήθει πονηρῶν ῥητόρων καὶ δημαγωγῶν.

Σωρός ξύλων καὶ λίθων.

Μία σου κιβωτός τῶν ἱματίων δύναται δῆμον ὅλον ῥιγῶντα περιβαλεῖν.

Η **γενική συγκριτική** δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα με το οποίο συγκρίνεται ένα άλλο όμοιό του. Με γενική συγκριτική συντάσσονται επίθετα συγκριτικού βαθμού ή επίθετα που έχουν συγκριτική σημασία (πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιος κτλ.):

Ἀγαπητοί, μὴ γινώμεθα τῶν ἀλόγων θηριωδέστεροι.

Ἀλλὰ πολλῶν καὶ τῷ τάχει καὶ τῇ ῥώμῃ καὶ ταῖς ἄλλας εὐπορίαις καταδεέστεροι τυγχάνομεν ὄντες.

Η γενική συγκριτική δηλώνει τον β' όρο της σύγκρισης και προσδιορίζει και επιρρήματα συγκριτικού βαθμού ή και θετικού με συγκριτική σημασία:

Οὐχί τοῦτον πολὺ μᾶλλον ἐκείνου μακαρίζεις.

Η **γενική του τόπου** έχει περιορισμένη επιρρηματική χρήση:

Αὐτοῦ ἀπέθανον πολλοί.

Η **γενική της ύλης** φανερώνει την ύλη, από την οποία είναι κατασκευασμένο κάτι ή το περιεχόμενό του:

Ξίφος σιδήρου.

Στέφανος δάφνης.

Φοίνικος αἱ θύραι πεποιημέναι εἰσίν.

Ἐκ τῆς Αἴτνης ῥύακα πυρός γενέσθαι.

Η **γενική υποκειμενική** δηλώνει το υποκείμενο μιας ενέργειας ενός ρηματικού ουσιαστικού (που παράγεται δηλ. από ρήμα):

Ἔριδες θεῶν καὶ θνητῶν.

Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἐπιorkία τοῦ βασιλέως.

Καὶ ὁ μὲν δὴ κατὰ θεῶν βούλησιν ἀφανὴς γίγνεται (ἐβουλήθησαν οἱ θεοί).

Με γενική υποκειμενική συντάσσονται τα ονόματα, ουσιαστικά ή επίθετα που έχουν αντίστοιχο ρήμα.

Η διάκριση ανάμεσα στη γενική υποκειμενική και την αντικειμενική γίνεται πιο εύκολη αν μετατρέψουμε το ουσιαστικό ή επίθετο στο αντίστοιχο συνώνυμο ή ομόρριζο ρήμα του και βάλουμε δίπλα του τη γενική. Αν το ρήμα δέχεται τη γενική (ονομαστική) ως υποκείμενο, είναι υποκειμενική, αν τη δέχεται ως αντικείμενο, τότε είναι αντικειμενική: (πόθος πατρίδων: ποθοῦσι τὰς πατρίδας = αντικείμενο/ ἔριδες θεῶν: ἐρίζουσι οἱ θεοί= υποκείμενο/ ἡ ἐπιorkία τοῦ βασιλέως = ἐπιorkεῖ ὁ βασιλεύς = υποκείμενο).

Η **γενική του χρόνου** λειτουργεί ως επίρρημα και φανερώνει χρόνο ή διάστημα χρόνου μέσα στο οποίο γίνεται κάτι. Τέτοια είναι κανονικά η γενική των ονομάτων που φανερώνουν φυσική διαίρεση του χρόνου: ἡμέρας, νυκτός, ἔαρος, θερούς, χειμῶνος κτλ.:

Ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη.

Σωκράτης τό αὐτό ἱμάτιον ἔφερε θερούς τε καὶ χειμῶνος.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἦκοντες ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ παρὰ τοῦ Νικίου.

ΔΟΤΙΚΗ

Με **δοτική της αιτίας** συντάσσονται πολλά ρήματα που σημαίνουν ψυχικό πάθος, όπως: *χαίρω, λυποῦμαι, ἥδομαι, ἄχθομαι, αἰσχύνομαι, ὀργίζομαι, ἀθυμῶ* κτλ.:

Διμῶ ἀπέθανον.

Δειλία ἔλιπον τὴν τάξιν (Από δειλία λιποτάχτησαν).

Τράγος δέ *δίψη* συνεχόμενος ἐγένετο κατὰ τὸ αὐτὸ φρέαρ.

Η **δοτική της αναφοράς** δηλώνει αναφορά ή το κατά τι (ως προς):

Οὔτε *ποσίν* εἰμί *ταχύς* οὔτε *χερσίν* ἰσχυρός.

Εὐγενής *τῷ τρόπῳ*.

Ὅτι γένος οὐδέν ἐστι κακονούστερον *τῷ πλήθει* πονηρῶν ῥητόρων καὶ δημαγωγῶν.

Η δοτική της αναφοράς προσδιορίζει και τροπικά επιρρήματα που εκφέρονται με το ρήμα ἔχω:

Οὕτως ἔχει ταῦτα *τῇ ὄψει*.

Η δοτική της αναφοράς συντάσσεται και με ρήματα που σημαίνουν διαφορά, σύγκριση, υπεροχή και μεταφράζεται με τα «με το», «ως προς», «σε».

Ἐστρατήγει αὐτῶν Σάμιος *ὀνόματι* ἱππεύς.

Ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ *χρήμασι* καὶ *τιμαῖς* τούτων ἐπλεονεκτεῖτε.

Ὁ *συνέσει* τε ὑπερέχει τῶν ἄλλων.

Η **δοτική αντικειμενική ή συντακτική** δηλώνει το αντικείμενο της ενέργειας του επιθέτου. Με δοτική αντικειμενική συντάσσονται:

α) Τα επίθετα, που είναι ως προς τη σημασία τους συνήθως αντίστοιχα των ρημάτων που συντάσσονται με αντικείμενο σε δοτική, σημαίνουν δηλαδή φιλική ή εχθρική διάθεση, ωφέλεια ή βλάβη, ευπείθεια ή υποταγή, κάτι που αρμόζει ή πρέπει και τα αντίθετά τους:

Εὐπειθής *τοῖς ἄρχουσιν*.

Ἦσαν ὠφέλιμοι *τῇ πατρίδι*.

Ὅτι ἐδόκει πατρικός φίλος *αὐτοῖς* εἶναι.

β) Ὅσα σημαίνουν: ταυτότητα ή ομοιότητα, ισότητα ή συμφωνία, ακολουθία ή διαδοχή, προσέγγιση ή μείξη:

Ὅμοιαν *ταῖς δούλαις* εἶχε τὴν ἐσθῆτα.

Γείτων οἰκῶ *τῇ Ἑλλάδι* (Γειτονεύω με την Ελλάδα).

γ) Ὅσα είναι σύνθετα με τις προθέσεις ἐν και σύν:

Αιδώς καί φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσί.

Η δοτική αντικειμενική προσδιορίζει και επιρρήματα των οποίων το αντίστοιχο επίθετο συντάσσεται με δοτική αντικειμενική:

ἄμα, ὁμοῦ, ἐπομένως, συμφώνως, εὐμενῶς, δυσμενῶς, δυσκόλως, χαλεπῶς, ἔξῃς, ἐφεξῇς, ὁμολογουμένως, ὁμοίως, ἀκολουθῶς, ὠφελίμως, ἐναντίως κ.τ.ό.:

Τό ὕδωρ ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ πηλῷ.

Ἦξει πόλεμος καί λοιμός ἄμα αὐτῷ (Θα ἐρθεῖ ο πόλεμος και μαζί με αυτόν η ασθένεια).

Η **δοτική του μέτρου** ή **της διαφοράς** ή **του ποσού** συνοδεύει επίθετα συγκριτικού ή (σπανιότερα) υπερθετικού βαθμού. Τέτοιες δοτικές είναι: πολλῶ, ὀλίγῳ, ὅσῳ, τόσῳ, τοσούτῳ:

Καί πολλῶ πλείους ἐγένοντο.

Η δοτική του ποσού (του μέτρου ή της διαφοράς) δηλώνει ποσοτική διαφορά και προσδιορίζει και ρήματα συγκριτικού βαθμού, καθώς και επιρρήματα θετικού βαθμού με συγκριτική σημασία:

Ὀλίγῳ μακρότερα.

Τοσούτῳ μείζω ἀμαρτήματα ἀπ' αὐτῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν.

Η δοτική του ποσού (του μέτρου ή της διαφοράς) συντάσσεται και με ρήματα που έχουν παραθετική σημασία:

Πολλῶ κρεῖττον ἐστίν ἐμφανῆς φίλος ἢ χρυσός ἀφανῆς.

Ἦττηθέντες ὀλίγῳ τῶν ἄλλων προαπολοῦνται.

Η γενική ονομασία των τριών αυτών ειδών δοτικής είναι **δοτική οργανική**, η οποία περιλαμβάνει και τη **δοτική της συνοδείας**. Η διάκριση μεταξύ των τριών ειδών δεν είναι πάντοτε εύκολη. Μπορούμε να δεχτούμε ως **δοτική του οργάνου** κάτι το οποίο φέρεται ως εργαλείο ή φονικό όργανο (τῷ ξίφει), ως **δοτική του μέσου** κάτι συγκεκριμένο (τῇ ἀμάξῃ) και ό,τι είναι αφηρημένη έννοια ως **δοτική του τρόπου** (κραυγῇ).

Τῇ μάστιγι τυπτέσθω. Τήν θύραν τῇ βακτηρίᾳ ἔκρουε. (οργάνου)

Κατελθὼν δέ θανάτῳ ζημιούσθω. Περίεβαλον τὴν πόλιν τάφρῳ. (μέσο)

Λέγεται γάρ κύκλῳ τὸν τόπον ἐκεῖνον περιρρεῦσαι τό πῦρ (τρόπου).

Η **δοτική του τρόπου** μπορεί να είναι η δοτική κάθε ονόματος. Τρόπο φανερώνουν και μερικά ονόματα ή αντωνυμίες στη δοτική που λαμβάνονται ως επιρρήματα (δοτικοφανή επιρρήματα):

σιγῇ/σιωπῇ, (σιωπηλά), βία (διά της βίας, με τη βία), σπουδῇ (με σοβαρότητα), πεζῇ (με τα πόδια), ἰδίᾳ (ιδιαιτέρως), κοινῇ (από κοινού), δημοσίᾳ (με έξοδα του δημοσίου), κραυγῇ (φωνάζοντας), δρόμῳ (τρέχοντας), ταχύτητι (γρήγορα), ταύτῃ/τῇδε (με αυτό τον τρόπο), τρόπῳ, φύσει (εκ φύσεως), τῇ ἀληθείᾳ (στ' αλήθεια), τῷ ὄντι (πράγματι), λόγῳ (στα λόγια, στη θεωρία), ἔργῳ (με έργα, στην πραγματικότητα), προθυμίᾳ (πρόθυμα).

Ἵωμεν ῥώμῃ καὶ θυμῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

Καὶ πολλάκις μὲν εὐλογεῖν καὶ κοσμεῖν τοῖς μεγίστοις ἐπαίνοις τοὺς ἐχθρούς.

Η **δοτική της συνοδείας** φανερώνει το πρόσωπο ή το πράγμα ή τις συνθήκες, που συνοδεύουν το υποκείμενο, όταν ενεργεί (συνήθως με ρήματα κίνησης και με στρατιωτικούς όρους):

Ξέρξης διακοσίαις καὶ χιλίαις ναυσίν ἀφίκετο.

Αἱ νῆες ἅπασαι ἐάλωσαν αὐτοῖς ἀνδράσιν (Όλα τα πλοία κυριεύτηκαν με τα πληρώματά τους).

Εὐμπέμπουσί τε τῷ Μελησίππῳ ἀγωγούς.

Η **δοτική του τόπου** εκφέρεται με:

α) Με δοτική ονομάτων ή αντωνυμιών όπως: τῇδε (σ' αυτό εδώ το μέρος), ταύτῃ (μέσα από αυτό το μέρος), ἐκείνῃ (μέσα από εκεί), ἄλλῃ (αλλού, από αλλού), ἧ/ὅπῃ (όπου, απ' όπου), κύκλῳ (κυκλικά) κτλ. Οι δοτικές αυτές, ενώ είναι δοτικές ονομάτων και αντωνυμιών, λαμβάνονται ως επιρρήματα (**δοτικοφανή επιρρήματα**) και δηλώνουν στάση σε τόπο ή κίνηση διαμέσου ενός τόπου (διέλευση):

Ὡ ξεῖν ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα...

β) Με δοτική τοπωνυμιών:

Τά τρόπαια τὰ Μαραθῶνι τε καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς.

Θριάσι δ' αὐτῷ ἡμέρα ἐπεγένετο.

Η **δοτική του χρόνου** δηλώνει το χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο συμβαίνει αυτό που εκφράζει το ρήμα:

Τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδίον (Την τέταρτη ημέρα κατέβηκαν στην πεδιάδα).

Θεσμοφορίοις ὤχετο εἰς τὸ ἱερόν (Στη γιορτή των Θεσμοφορίων ἐφυγε για τον ναό).

Ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσιν τινες ἐπ' αὐτούς.

ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Η **δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου** φανερώνει το πρόσωπο κατά την κρίση του οποίου αληθεύει ή δεν αληθεύει αυτό που εκφράζει το ρήμα:

Ὡστε ξυμβαίνειν μοι δοκεῖ καί ἐνταῦθα τό τοῦ ποιητοῦ.

Σέ ἐτίμησα τοῖς εὖ φρονοῦσι.

Η **δοτική προσωπική κτητική** βρίσκεται κοντά στα ρήματα εἰμί, ὑπάρχω, γίγνομαι (τα ρήματα σ' αυτή την περίπτωση σημαίνουν έχω) και φανερώνει το πρόσωπο που κατέχει κάτι:

Ἄλλοις μέν χρήματα ἐστί πολλά ἡμῖν δέ ξύμμαχοι ἀγαθοί.

Σοί δέ ὑπάρχει τά ἐμά χρήματα (Εσύ όμως έχεις τα δικά μου χρήματα).

Οὐκοῦν θαυμαστόν καί τοῦτό σοι δοκεῖ εἶναι.

Η **δοτική προσωπική χαριστική ή αντιχαριστική** φανερώνει το πρόσωπο που για χάρη του ή ωφέλειά του ή βλάβη του γίνεται αυτό που εκφράζει το ρήμα:

Πόλει εὐτυχοῦντες οἱ κακοί νόσος (Για την πόλη, όταν ευτυχούν οι κακοί, είναι νόσος).

Πλεῖστα ἐλάμβανε τῇ στρατιᾷ τά ἐπιτήδεια (Πάρα πολλά τρόφιμα έπαιρνε για χάρη του στρατεύματος).

Ὡς **δοτική προσωπική ηθική** χρησιμοποιείται κανονικά η προσωπική αντωνυμία του α' ή β' προσώπου. Η δοτική αυτή φανερώνει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, δηλ. το πρόσωπο που για χαρά ή λύπη του γίνεται αυτό που εκφράζει το ρήμα. Συχνά κοντά στη δοτική ηθική βρίσκεται ως κατηγορούμενό της η δοτική της μετοχής των ρημάτων βούλομαι ή θέλω, ἥδομαι, ἄχθομαι ή του επιθέτου ἄσμενος και ένας τύπος των ρημάτων εἰμί ή γίγνομαι. Μ' αυτόν τον τρόπο ή έννοια των ρημάτων αυτών γίνεται εντονότερη:

Ὡ μητερ, ὥς καλός μοι ὁ πάππος.

Ἐπανελθωμεν εἴ σοι ἡδομένῳ ἐστίν (Ας επανέλθουμε εάν σου αρέσει).

Η **δοτική προσωπική της συμπάθειας** φανερώνει το πρόσωπο που συμμετέχει σ' αυτό που εκφράζει το ρήμα της πρότασης:

Διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ή ἐλπίς.

Η **δοτική προσωπική της αναφοράς** δηλώνει κάτι το οποίο ισχύει για κάποιο πρόσωπο ανεξάρτητα από την κρίση του.

Τέθνηκα ὑμῖν πάλαι.

Συνοδεύεται συχνά από μετοχές που δηλώνουν χρόνο ή τόπο:

Ἡμέραι μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἐαλωκυῖα ἑπτά.

Η **δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου** (ή **του ποιητικού αιτίου**) φανερώνει το πρόσωπο που ενεργεί και βρίσκεται κοντά στα ρηματικά επίθετα που λήγουν σε -τος και -τεος και τα παθητικά ρήματα παρακειμένου και υπερσυντελικού (σπάνια και σε χρόνο αόριστο και ενεστώτα). Δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου είναι και η δοτική που βρίσκεται κοντά σε μερικά απρόσωπα ή τριτοπρόσωπα ρήματα όπως μέλει, μεταμέλει, παρσκευάσται κτλ.:

Τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστο λελύσθαι τὰς σπονδὰς (Από τους Λακεδαιμονίους είχε διαπιστωθεί ότι είχαν διαλυθεί οι συνθήκες).

Χρόνῳ δέ ποτε ὕστερον μετέμελεν αὐτοῖς (Ύστερα από ένα χρονικό διάστημα αυτοί μετανόησαν).

Ὡφελήτέα σοι ἡ πόλις ἐστίν (Πρέπει η πόλη να ωφελείται από εσένα).

ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

Η **αιτιατική της αιτίας** προσδιορίζει ρήματα δικανικής σημασίας, ψυχικού πάθους ή ρήματα των οποίων η έννοια απαιτεί αιτιολόγηση: Ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἤκω παρὰ σε (Αλλά γι'αυτούς τους λόγους έχω έρθει και τώρα σ'εσένα).

Ὅπερ ἤδη πολλοί μοι ὠνείδισαν.

Ἄς Φίλιππος αἰτιᾶται τούς ὑπέρ τῶν δικαίων πρὸς ὑμᾶς λέγοντας.

Η αιτιατική όταν προσδιορίζει ουσιαστικά ή επίθετα είναι **ετερόπτωτος** προσδιορισμός του επιθέτου ή ουσιαστικού που προσδιορίζει. Δεν είναι πολύ συχνή, συνήθως σημαίνει την αναφορά (το κατά τι), ονομάζεται **αιτιατική της αναφοράς** και μεταφράζεται: ως προς, στο...:

Ἀγαθός τὰ πολεμικά.

Τό μέν οὖν ἐμόν καί ἦττον ἀγανακτῶ.

Εἰ σύ τοιοῦτος ὢν τὴν ιδέαν καί πρὸς τούτῳ τὴν ψυχὴν σωφρονέστατος.

Ἀνὴρ θαυμάσιος τό κάλλος.

Συχνές αιτιατικές της αναφοράς είναι οι: **τόν ἀριθμόν, τό μέγεθος, τό εὖρος, τό ὕψος, τό βάθος, τό μήκος, τό πλήθος, τό ὄνομα, τό γένος**:

Διὰ τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμός Κύδνος ὄνομα.

Κρηπὶς δ' ὑπὴν λιθίνῃ τό ὕψος εἴκοσι ποδῶν.

Η αιτιατική προσδιορίζει επίσης:

α) τα **ορκωτικά** *μά ή νή*. Για κατάφαση ή ισχυρή επιβεβαίωση χρησιμοποιείται το *νή ή ναί μά*, ενώ για άρνηση το *οὐ μά ή το μά*:
Δύο δραχμάς μισθόν τελείς; Μά Δί' ἄλλ' ἔλαττον (Όχι μα τον Δία, αλλά λιγότερο).

β) **Τροπικά επιρρήματα** που εκφέρονται με το ρήμα *ἔχω*.
Ἐὺ ἔχω τό σῶμα.

Αιτιατική της αναφοράς μπορούν να πάρουν όλα τα ρήματα και κυρίως όσα σημαίνουν ανωτερότητα, κατωτερότητα, διαφορά, ομοιότητα.

Κατεάγην τήν κεφαλήν (Έπαθα κάταγμα στο κεφάλι).

Ἔκαμνον τοὺς ὀφθαλμούς. (Ήταν άρρωστοι στα μάτια).

Η **αιτιατική του σκοπού** εκφέρεται με το ουδέτερο δεικτικής, αναφορικής ή ερωτηματικής αντωνυμίας και συντάσσεται κυρίως με ρήματα κίνησης:
Ἡρωτῶντο ὅ,τι ἤκοιεν. (Τους ρωτούσαν γιατί είχαν έρθει).

Η **αιτιατική του τόπου** δηλώνει:

α) τόπο:

Πέμψομεν αὐτόν Ἑλλάδα.

Ἀφικώμεθα δώματα πατρός.

β) τοπική έκταση:

Ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα.

Ὅτι τῆς Ἡλείας τόπος ἐστίν ἀπέχων ὀκτῶ στάδια.

Συνήθεις **αιτιατικές του τρόπου** είναι οι λέξεις: *τήν ταχίστην, προῖκα* (χωρίς μισθό), *δωρεάν, δίκην*, οι οποίες ενώ είναι αιτιατικές ονομάτων χρησιμοποιούνται και ως επιρρήματα.

Προῖκα ἐργάζεται.

Ἐσθίει δίκην λύκου.

Τήν ταχίστην συμμαχίαν τούτους ποιησώμεθα.

Τοὺς δέ πάντα τρόπον διαφθείρων.

Η **αιτιατική του χρόνου** δηλώνει:

α) χρόνο:

Φυλάξαντες ἔτι νύκτα ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν.

β) χρονική έκταση:

Ἐτη δέ τριάκοντα ᾤκησε.

Ετερόπτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί

Με **γενική της αιτίας** συντάσσονται συνήθως τα επίθετα: *αἴτιος, ὑπεύθυνος, ἔνοχος, εὐδαίμων* κ.ά.:

Γραφή ασεβείας.

Τούτων αἴτιος Χαιρεφῶν ἐστί.

Υπόδικος κλοπῆς.

Τούτου δέ ὑμῖν αἰτιός ἐστι Γοργίας.

Η **γενική αντικειμενική** φανερώνει το αντικείμενο μιας ενέργειας ενός ρηματικού ουσιαστικού:

Πόθος πατρίδων.

Οικοδόμησις τειχῶν.

Ἡ διάβασις τοῦ ποταμοῦ.

Νομεύς ἀγέλης (νέμει ἀγέλην).

Ταύτης περί τήν Ἡλιδίαν ἀλωμένης Λεύκιππος Οἰνομάου παῖς εἰς ἐπιθυμίαν ἦλθε (ἐπεθύμησε ταύτης).

Με γενική αντικειμενική συντάσσονται τα ονόματα, ουσιαστικά ή επίθετα που έχουν αντίστοιχο ρήμα.

Η διάκριση ανάμεσα στη γενική υποκειμενική και την αντικειμενική γίνεται πιο εύκολη αν μετατρέψουμε το ουσιαστικό ή επίθετο στο αντίστοιχο ρήμα του και βάλουμε δίπλα του τη γενική. Αν το ρήμα δέχεται τη γενική (ονομαστική) ως υποκείμενο, είναι υποκειμενική, αν τη δέχεται ως αντικείμενο, τότε είναι αντικειμενική: (πόθος πατρίδων: ποθοῦσι τὰς πατρίδας = αντικείμενο/ ἔριδες θεῶν: ἐρίζουσι οἱ θεοί= υποκείμενο).

Η **γενική της αξίας ή του τιμήματος** είναι ουσιαστικά γενική της ιδιότητας, που δηλώνει ειδικότερα την αξία ή το τίμημα του προσδιοριζομένου:

Δέκα μνῶν οἰκία.

Τήν σοφίαν ἀργυρίου πωλεῖ.

Ὡς Ἀντιφῶν, τήν σοφίαν τούς μέν ἀργυρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας σοφιστάς ἀποκαλοῦσιν.

Με γενική της αξίας ή του τιμήματος συντάσσονται τα επίθετα: *ἄξιος, ἀνάξιος, ὠνητός* κ.ά.

Η **γενική του δημιουργού** απαντά στην ερώτηση τίνος; ποιανού; και είναι συγγενική με τη γενική κτητική, δηλώνει όμως ότι ο κτήτορας είναι πιο ειδικά ο δημιουργός:

Νόμοι Σόλωνος.

Ομήρου Ἰλιάς.

Ἀθλοὶ Ἡρακλέους.

Οὐδέ τί μοι ἔστιν εὖρημα τοιοῦτον γεγονός τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἔκγονον.

Ἡ **γενική διαιρετική** απαντά στην ερώτηση από ποιους; από ποια; και είναι συγγενική με τη γενική κτητική. Δηλώνει ένα σύνολο από το οποίο ένα μέρος είναι το όνομα που προσδιορίζεται:

Πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν.

Ἐξήκοντα τῶν νεῶν.

Τῶν ἡλικιωτῶν τινές αὐτοῦ καὶ δημοτῶν, εἰς τό ἄστυ καταβαίνοντες.

Ἐ ξ ε λ έ ξ α τ ο δέ τῶν ζώων.

Με γενική διαιρετική συντάσσονται συχνά επίθετα ή αντωνυμίες ουδέτερου γένους: πολὺ, ἥμισυ, πᾶν, τί κτλ. ή επίθετα υπερθετικού βαθμού.

Ἡ **γενική επεξηγηματική** συναντάται σπάνια: Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, δηλ. αἱ Ἀθῆναι.

Ἡ **γενική της ιδιότητας** απαντά στην ερώτηση τι λογής και συντάσσεται με ονόματα που σημαίνουν μέγεθος ή ηλικία ή χρόνο. Κανονικά συνοδεύεται πάντα από αριθμητικό:

Ὀδός τριῶν ἡμερῶν.

Ἀνὴρ τριάκοντα ἐτῶν.

Ἀγρός δύο πλέθρων.

Παρά ταύτην τὴν πόλιν ἣν πυραμῖς λιθίνῃ, τό μὲν εὖρος ἐνός πλέθρου.

Ἡ **γενική κτητική** απαντά στην ερώτηση τίνος; ποιανού; και φανερώνει τον κτήτορα:

Ὁ υἱός τοῦ Φιλίππου.

Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνδρός.

Καὶ τῷ τὰς ψυχὰς αὐτῶν τικτούσας ἐπισκοπεῖν ἀλλὰ μὴ τὰ σώματα.

Ἀφ' ὧν καὶ τό χωρίον ἔτι καὶ νῦν προσαγορεύεσθαι τῶν εὐσεβῶν χώρον.

Επίθετα που δέχονται γενική κτητική είναι τα: ἐταῖρος, οἰκεῖος, φίλος, συγγενής, ξένος, κοινός, ἱερός, ἐχθρός, ἴδιος (ιδιαιτέρος, ιδιωτικός, ατομικός) κ.ά.

Ἡ **γενική παραθετική** προσδιορίζει ένα γνώρισμα κύριο ή γνωστό:

Ἡ ἡμετέρα τῶν σοφιστῶν τέχνη.

Παραθετική είναι πάντα η γενική αὐτῶν με τις κτητικές αντωνυμίες ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος:

Ὅρωντες τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἰδίων δυναμένους τὰ σφέτερα αὐτῶν διοικεῖν τῆς πόλεως ὄντας.

Η **γενική του περιεχομένου** είναι συγγενική με τη γενική της ύλης, δηλώνει όμως όχι την ύλη, τη φύση αλλά τι περιέχει το προσδιοριζόμενο: Ἀγέλη βοῶν.

Οτι γένος οὐδέν ἐστι κακονούστερον τῷ πλήθει πονηρῶν ῥητόρων καὶ δημαγωγῶν.

Σωρός ξύλων καὶ λίθων.

Μία σου κιβωτός τῶν ἱματίων δύναται ἄλλον ῥιγῶντα περιβαλεῖν.

Η **γενική συγκριτική** δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα με το οποίο συγκρίνεται ένα άλλο όμοιό του. Με γενική συγκριτική συντάσσονται επίθετα συγκριτικού βαθμού ή επίθετα που έχουν συγκριτική σημασία (πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιος κτλ.):

Ἀγαπητοί, μή γινώμεθα τῶν ἀλόγων θηριωδέστεροι.

Ἀλλά πολλῶν καὶ τῷ τάχει καὶ τῇ ῥώμῃ καὶ ταῖς ἄλλας εὐπορίαις καταδεέστεροι τυγχάνομεν ὄντες.

Η **γενική της ύλης** φανερώνει την ύλη, από την οποία είναι κατασκευασμένο κάτι ή το περιεχόμενό του:

Ξίφος σιδήρου.

Στέφανος δάφνης.

Φοίνικος αἱ θύραι πεποιημέναι εἰσίν.

Ἐκ τῆς Αἴτνης ῥύακα πυρός γενέσθαι.

Η **γενική υποκειμενική** δηλώνει το υποκείμενο μιας ενέργειας ενός ρηματικού ουσιαστικού (που παράγεται δηλ. από ρήμα):

Ἔριδες θεῶν καὶ θνητῶν.

Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἐπιτορκία τοῦ βασιλέως.

Καὶ ὁ μὲν δὴ κατὰ θεῶν βούλησιν ἀφανὴς γίγνεται (ἐβουλήθησαν οἱ θεοί).

Με γενική υποκειμενική συντάσσονται τα ονόματα, ουσιαστικά ή επίθετα που έχουν αντίστοιχο ρήμα.

Η διάκριση ανάμεσα στη γενική υποκειμενική και την αντικειμενική γίνεται πιο εύκολη αν μετατρέψουμε το ουσιαστικό ή επίθετο στο αντίστοιχο συνώνυμο ή ομόρριζο ρήμα του και βάλουμε δίπλα του τη γενική. Αν το ρήμα δέχεται τη γενική (ονομαστική) ως υποκείμενο, είναι υποκειμενική, αν τη δέχεται ως αντικείμενο, τότε είναι αντικειμενική: (πόθος πατρίδων: ποθοῦσι τὰς πατρίδας = αντικείμενο/ ἔριδες θεῶν: ἐρίζουσι οἱ θεοί= υποκείμενο/ ἡ ἐπιτορκία τοῦ βασιλέως = ἐπιτορκεῖ ὁ βασιλεύς = υποκείμενο).

Η **δοτική της αναφοράς** δηλώνει αναφορά ή το κατά τι (ως προς):

Οὔτε ποσίν εἰμί ταχύς οὔτε χερσίν ἰσχυρός.

Εὐγενής τῷ τρόπῳ.

Ὅτι γένος οὐδέν ἐστι κακονούστερον τῷ πλήθει πονηρῶν ῥητόρων καὶ δημαγωγῶν.

Η **δοτική αντικειμενική** ή **συντακτική** δηλώνει το αντικείμενο της ενέργειας του επιθέτου. Με δοτική αντικειμενική συντάσσονται:

α) Τα επίθετα, που είναι ως προς τη σημασία τους συνήθως αντίστοιχα των ρημάτων που συντάσσονται με αντικείμενο σε δοτική, σημαίνουν δηλαδή φιλική ή εχθρική διάθεση, ωφέλεια ή βλάβη, ευπείθεια ή υποταγή, κάτι που αρμόζει ή πρέπει και τα αντίθετά τους:

Εὐπειθής τοῖς ἄρχουσι.

Ἦσαν ὠφέλιμοι τῇ πατρίδι.

Ὅτι ἐδόκει πατρικός φίλος αὐτοῖς εἶναι.

β) Ὅσα σημαίνουν: ταυτότητα ή ομοιότητα, ισότητα ή συμφωνία, ακολουθία ή διαδοχή, προσέγγιση ή μείξη:

Ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τήν ἐσθῆτα.

Γείτων οἰκῷ τῇ Ἑλλάδι (Γειτονεύω με την Ελλάδα).

γ) Ὅσα είναι σύνθετα με τις προθέσεις ἐν και σύν:

Αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσί.

Η **δοτική του μέτρου** ή **της διαφοράς** ή **του ποσού** συνοδεύει επίθετα συγκριτικού ή (σπανιότερα) υπερθετικού βαθμού. Τέτοιες δοτικές είναι: πολλῶ, ὀλίγῳ, ὅσῳ, τόσῳ, τοσούτῳ:

Καί πολλῶ πλείους ἐγένοντο.

Η αιτιατική όταν προσδιορίζει ουσιαστικά ή επίθετα είναι **ετερόπτωτος** προσδιορισμός του επιθέτου ή ουσιαστικού που προσδιορίζει. Δεν είναι πολύ συχνή, συνήθως σημαίνει την αναφορά (το κατά τι), ονομάζεται **αιτιατική της αναφοράς** και μεταφράζεται: ως προς, στο...:

Ἀγαθός τά πολεμικά.

Τό μέν οὖν ἐμὸν καὶ ἦττον ἀγανακτῶ.

Εἰ σύ τοιοῦτος ὢν τήν ιδέαν καὶ πρός τούτῳ τήν ψυχήν σωφρονέστατος.

Ἀνὴρ θαυμάσιος τό κάλλος.

Συχνές αιτιατικές της αναφοράς είναι οι: **τόν ἀριθμόν, τό μέγεθος, τό εὖρος, τό ὕψος, τό βάθος, τό μήκος, τό πλῆθος, τό ὄνομα, τό γένος:**

Διά τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμός Κύδνος ὄνομα.

Κρηπὶς δ' ὑπὴν λιθίνη τό ὕψος εἵκοσι ποδῶν.

Ομοιόπτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί

Επιθετικός προσδιορισμός λέγεται το επίθετο που προσδιορίζει ένα ουσιαστικό και φανερώνει μια μόνιμη ιδιότητά του. Συμφωνεί με το ουσιαστικό που προσδιορίζει, όπως και στη Ν.Ε., στο γένος, στον αριθμό και στην πτώση:

Ἀμφιεσάμενος δέ γυναικείαις ἀμπεχόναις.

Ἐφάνη γάρ ἡ κοινῇ βασιλεία.

Ὡς επιθετικοί προσδιορισμοί εκτός από τα επίθετα χρησιμοποιούνται:

1. Αντωνυμίες: Ὁ ἐμός πατήρ. Ἐν τοιούτῳ καιρῷ. Ἐλεγε δέ καί πρός ἡμᾶς τοιούτους λόγους.
2. Αριθμητικά: Τρεῖς ἄνδρες.
3. Μετοχές: Ὁ λάμπων ἥλιος.
4. Ουσιαστικά που δηλώνουν ηλικία, επάγγελμα, εθνικότητα: Γέρων ἀνὴρ. Ἄνθρωποι γραμματεῖς. Ἀνὴρ Πέρσης.
5. Κύρια ονόματα γεωγραφικών ὁρων, όταν είναι του ίδιου γένους και αριθμού και προτάσσονται με το άρθρο: Τό Πήλιον ὄρος. Ὁ Εὐξείνους πόντος. Ὁ Ἀχελῷος ποταμός.
6. Γενική πτώση ουσιαστικού ή επίρρημα ή εμπρόθετος προσδιορισμός με άρθρο: Ὁ του βασιλέως θρόνος. Οἱ κάτω θεοί. Ἡ κατά νόμον τιμωρία.
7. Πρόταση: Αὕτη γάρ ἐστίν ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν ἥ καί ἐξαιρήσεται ἡμᾶς τῆς τιμωρίας. (Δευτερεύουσα ονομαστική αναφορική πρόταση ως επιθετικός προσδιορισμός στο αὕτη).

Ο έναρθρος επιθετικός προσδιορισμός πολλές φορές εκφέρεται χωρίς το ουσιαστικό που προσδιορίζει, γιατί εύκολα εννοείται. Τότε ο επιθετικός προσδιορισμός παίρνει θέση ουσιαστικού, όπως:

Οἱ ἀθάνατοι (οι θεοί), οἱ θνητοί (οι ἄνθρωποι), τό ἱερόν (ο ναός), τά ἱερά (τα σφάγια, η θυσία), τό ἵππικόν (ενν. στράτευμα), ἡ ὑστεραία (ενν. ἡμέρα), ἡ μουσική, ἡ ῥητορική (ενν. τέχνη), ἡ εὐθεία (ενν. ὁδός), οἱ λέγοντες (οἱ ῥήτορες), ἡ ἐπιούσα (ενν. ἡμέρα) κτλ.

Σημείωση. Όταν ο προσδιορισμός έχει άρθρο, είναι πάντα επιθετικός προσδιορισμός:

Ἐν τῇ μέσῃ ὁδῷ.

Όταν μόνο το προσδιοριζόμενο ὄνομα έχει άρθρο, τότε ο προσδιορισμός είναι κατηγορηματικός.

Ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ.

Κατηγορηματικός προσδιορισμός λέγεται ο ομοιόπτωτος προσδιορισμός που εκφέρεται με επίθετο ή μετοχή και αποδίδει στο ουσιαστικό που προσδιορίζει μια παροδική ιδιότητα:

Ἀγησίλαος φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε.

Τούς δέ ταχεῖαν τήν ἀποχώρησιν ποιησαμένους...

Σημείωση. Όταν ο προσδιορισμός έχει άρθρο, είναι πάντα επιθετικός προσδιορισμός.

Κατέλαβον τήν ἔρημον πόλιν.

Όταν μόνο το προσδιοριζόμενο όνομα έχει άρθρο, τότε ο προσδιορισμός είναι κατηγορηματικός.

Κατέλαβον τήν πόλιν ἔρημον.

Τά δέ τελευταῖα πρό τοῦδε τοῦ πολέμου ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξεδίωξε τοὺς δυνατοὺς (κατηγ. προσδ. στο τοῦ πολέμου, γιατί παρεμβάλλεται το άρθρο τοῦ).

Ὡς κατηγορηματικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται συνήθως τα επίθετα: ἄκρος, μέσος, ἔσχατος (τελευταίος), **πᾶς, ἅπας, ὅλος (ὁλόκληρος), μόνος, αὐτός (ο ἴδιος), ἕκαστος, ἔρημος, σύμπας:**

Ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρός ἡλίου κύκλος.

Πᾶσαν ὑμῖν τήν ἀλήθεια ἐρῶ.

Καί σχεδόν ἅπαντα τὰ δι' ἡμῶν μεμηχανημένα λόγος ἡμῖν ἐστίν ὁ συγκατασκευάσας.

Ἐν ταύταις ἡδιστ' ἂν ἴδοιεν ἅπαντας ὄντας τοὺς πολίτας.

Οὐκοῦν εἰσέλθετε πάντες εἰς τήν χαράν τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Επεξήγηση είναι η λέξη που τοποθετείται κοντά σ' ένα ουσιαστικό γενικό και αόριστο ως ομοιόπτωτος προσδιορισμός του και το επεξηγεί, δηλαδή το εξηγεί περισσότερο, το διασαφηνίζει. Επεξήγηση δέχονται και οι αντωνυμίες, κυρίως οι δεικτικές, αλλά και άλλα μέρη του λόγου ή και μια ολόκληρη πρόταση. Η επεξήγηση μεταφράζεται με το δηλαδή και την αντίστοιχη λέξη:

Ὁ κοινός ἱατρός θεραπεύσει σε, χρόνος.

Περικλῆς τούτων ἐγένετο μαθητής, Ἀναξαγόρου καὶ Δάμωνος.

Πρός ἕν ἐξαδυνατεῖ χρώμα τό λευκόν ἀφομοιοῦν ἑαυτόν.

Τινές δέ καί πολλούς ἀποθέτους ἔχουσιν, οἱ πλούσιοι.

Η επεξήγηση είναι μια μερική έννοια, ενώ ο όρος που αυτή επεξηγεί είναι γενική· δηλαδή οι λέξεις χρόνος, Αναξαγόρου και Δάμωνος που είναι επεξηγήσεις στις λέξεις ἱατρός και τούτων είναι μερικές, στενότερες έννοιες, ενώ οι λέξεις ἱατρός και τούτων είναι γενικές, ευρύτερες, γιατί γιατροί υπάρχουν πολλοί και πολλών ειδών και η λέξη τούτων είναι πολύ γενική και αόριστη.

Ὡς επεξήγηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί όχι μόνο ουσιαστικό αλλά και άλλη λέξη ή και ολόκληρη πρόταση.

Εἰς οἰωνός ἄριστος ἀμύνεσθαι περί πάτρης.

Παράθεση είναι το ουσιαστικό που τοποθετείται κοντά σ' ένα άλλο ουσιαστικό ως ομοιόπτωτος προσδιορισμός του και προσθέτει σ' αυτό ένα

κύριο και γνωστό γνώρισμα ή το χαρακτηρίζει απλώς με μεγαλύτερη ακρίβεια. Η παράθεση είναι μια γενική έννοια, ενώ το ουσιαστικό που προσδιορίζει είναι μερική έννοια. Εκτός από τα ουσιαστικά παράθεση δέχονται και οι αντωνυμίες, συνήθως οι προσωπικές και οι δεικτικές, αλλά και άλλα μέρη του λόγου ή και μια ολόκληρη πρόταση. Η παράθεση μπορεί να αναλύεται σε αναφορική πρόταση και κατά κανόνα βρίσκεται μετά από το ουσιαστικό που προσδιορίζει:

Κῦρος ὁ βασιλεύς.

Ἐμέθουν, ἱκανή πρόφασιν εἰς τό ἁμαρτάνειν.

Τοσαῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τὸν ξύλλογον ὁ Ἀρχίδαμος Μελήσιππον πρῶτον ἀποστέλλει ἐς τὰς Ἀθήνας τὸν Διακρίτου (παράθεση στο Μελήσιππον) ἄνδρα Σπαρτιάτην (δεύτερη παράθεση).

Η παράθεση που προσδιορίζει μια ολόκληρη πρόταση κανονικά προτάσσεται, και γι' αυτό λέγεται **προεξαγγελτική παράθεση**. Ως προεξαγγελτικές παραθέσεις συχνότατα χρησιμοποιούνται οι εξής λέξεις ή φράσεις: τό μέγιστον, τό δεινότατον, τό ἔσχατον, ἀμφοτέρων, τούναντίον, τό λεγόμενον, τό κεφάλαιον, τεκμήριον, τό τοῦ Ὁμήρου, τό τῆς παροιμίας:

Ἀλλ' ἢ τό λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν καὶ ὑστεροῦμεν.

Ὁ πάντων θαυμαστότατον, Σωκράτη μεθύοντα οὐδεὶς, πώποτε ἐόρακεν.

Ἔστι δέ ἀξία ἡ χώρα καὶ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθαι, οὐ μόνον ὑφ' ἡμῶν, πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, πρῶτον δέ καὶ μέγιστον ὅτι τυγχάνει οὔσα θεοφιλῆς.

Επιμεριστική λέγεται η παράθεση (η τοποθέτηση) των τμημάτων ενός συνόλου στην ίδια πτώση με αυτό:

Πολλή δέ βοή τῶν μὲν ἀνακαλούντων ἀλλήλους, τῶν δέ παρακελενομένων, τῶν δέ θεοῦς ἐπικαλουμένων.

Επιορηματικοί προσδιορισμοί

Η **γενική της αιτίας** προσδιορίζει ψυχικού πάθους ή ρήματα δικανικής σημασίας.

Τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων ὀργίζεται (Για τα ίδια αδικήματα οργίζεται).

Ἀθηναῖοι Ἀλκιβιάδην ἐδίωξαν ἀσεβείας.

Παρόμοια με τη **γενική της αξίας** είναι η **γενική της ποινής** ή **του τιμήματος** που προσδιορίζει ρήματα δικαστικής ορολογίας:

Σφοδρίαν υπήγον θανάτου.

Η **γενική του χρόνου** φανερώνει χρόνο ή διάστημα χρόνου μέσα στο οποίο γίνεται κάτι. Τέτοια είναι κανονικά η γενική των ονομάτων που φανερώνουν φυσική διαίρεση του χρόνου: *ἡμέρας, νυκτός, ἔαρος, θέρους, χειμῶνος* κτλ.:

Ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη.

Σωκράτης τό αὐτό ἱμάτιον ἔφερε θέρους τε καὶ χειμῶνος.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἦκοντες ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ παρά τοῦ Νικίου.

Με **δοτική της αιτίας** συντάσσονται πολλά ρήματα που σημαίνουν ψυχικό πάθος, όπως: *χαίρω, λυποῦμαι, ἡδομαι, ἄχθομαι, αἰσχύνομαι, ὀργίζομαι, ἀθυμῶ* κτλ.:

Διμῶ ἀπέθανον.

Δειλία ἔλιπον τὴν τάξιν (Από δειλία λιποτάχτησαν).

Τράγος δέ δίψῃ συνεχόμενος ἐγένετο κατὰ τό αὐτό φρέαρ.

Η **δοτική της αναφοράς** συντάσσεται με ρήματα που σημαίνουν διαφορά, σύγκριση, υπεροχή και μεταφράζεται με τα «με το», «ως προς», «σε».

Ἐστρατήγει αὐτῶν Σάμιος ὀνόματι ἱππεύς.

Ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε.

Ὁ συνέσει τε ὑπερέχει τῶν ἄλλων.

Η γενική ονομασία των τριών αυτών ειδών δοτικής είναι **δοτική οργανική**, η οποία περιλαμβάνει και τη **δοτική της συνοδείας**. Η διάκριση μεταξύ των τριών ειδών δεν είναι πάντοτε εύκολη. Μπορούμε να δεχτούμε ως **δοτική του οργάνου** κάτι το οποίο φέρεται ως εργαλείο ή φονικό όργανο (τῷ ξίφει), ως **δοτική του μέσου** κάτι συγκεκριμένο (τῇ ἀμάξῃ) και ό,τι είναι αφηρημένη έννοια ως **δοτική του τρόπου** (κραυγῇ).

Τῇ μάστιγι τυπτέσθω. Τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ ἔκρουε. (**οργάνου**)

Κατελθὼν δέ θανάτῳ ζημιούσθω. Περιέβαλον τὴν πόλιν τάφρῳ. (**μέσο**)

Λέγεται γάρ κύκλῳ τὸν τόπον ἐκεῖνον περιρρεῦσαι τό πῦρ (**τρόπου**).

Η **δοτική του τρόπου** μπορεί να είναι η δοτική κάθε ονόματος. Τρόπο φανερώνουν και μερικά ονόματα ή αντωνυμίες στη δοτική που λαμβάνονται ως επιρρήματα (δοτικοφανή επιρρήματα):

σιγῇ/σιωπῇ, (σιωπηλά), *βία* (διά της βίας, με τη βία), *σπουδῇ* (με σοβαρότητα), *πεζῇ* (με τα πόδια), *ιδίᾳ* (ιδιαιτέρως), *κοινῇ* (από κοινού), *δημοσίᾳ* (με έξοδα του δημοσίου), *κραυγῇ* (φωνάζοντας), *δρόμῳ* (τρέχοντας), *ταχύτητι* (γρήγορα), *ταύτῃ/τῇδε* (με αυτό τον τρόπο), *τρόπῳ*, *φύσει* (εκ φύσεως), *τῇ ἀληθείᾳ* (στ' αλήθεια), *τῷ ὄντι* (πράγματι), *λόγῳ* (στα λόγια, στη θεωρία), *ἔργῳ* (με έργα, στην πραγματικότητα), *προθυμίᾳ* (πρόθυμα).

Ἔωμεν ῥώμῃ καὶ θυμῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

Καὶ πολλάκις μὲν εὐλογεῖν καὶ κοσμεῖν τοῖς μεγίστοις ἐπαίνοις τοὺς ἐχθρούς.

Η **δοτική του ποσού** (του μέτρου ή της διαφοράς) συντάσσεται με ρήματα που έχουν παραθετική σημασία:

Πολλῷ κρεῖττον ἐστὶν ἐμφανὲς φίλος ἢ χρυσὸς ἀφανής.

Ἡττηθέντες ὀλίγῳ τῶν ἄλλων προαπολοῦνται.

Η **δοτική της συνοδείας** φανερώνει το πρόσωπο ή το πράγμα ή τις συνθήκες, που συνοδεύουν το υποκείμενο, όταν ενεργεί (συνήθως με ρήματα κίνησης και με στρατιωτικούς όρους):

Ξέρξης διακοσίαις καὶ χιλίαις ναυσίν ἀφίκετο.

Αἱ νῆες ἅπασαι ἐάλωσαν αὐτοῖς ἀνδράσιν (Όλα τα πλοία κυριεύτηκαν με τα πληρώματά τους).

Εὐμπέμπουσί τε τῷ Μελησίππῳ ἀγωγούς.

Η **δοτική του τόπου** εκφέρεται με:

α) Με δοτική ονομάτων ή αντωνυμιών όπως: τῇδε (σ' αυτό εδώ το μέρος), ταύτῃ (μέσα από αυτό το μέρος), ἐκείνῃ (μέσα από εκεί), ἄλλῃ (αλλού, από αλλού), ἡ/ὅπῃ (όπου, ἀπ' όπου), κύκλῳ (κυκλικά) κτλ. Οι δοτικές αυτές, ενώ είναι δοτικές ονομάτων και αντωνυμιών, λαμβάνονται ως επιρρήματα (**δοτικοφανή επιρρήματα**) και δηλώνουν στάση σε τόπο ή κίνηση διαμέσου ενός τόπου (διέλευση):

Ὡς εἶν ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα...

β) Με δοτική τοπωνυμιών:

Τὰ τρόπαια τὰ Μαραθῶνί τε καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς.

Θριαῖσι δ' αὐτῷ ἡμέρα ἐπεγένετο.

Η **δοτική του χρόνου** δηλώνει το χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο συμβαίνει αυτό που εκφράζει το ρήμα:

Τετάρτῃ δέ ἡμέρᾳ καταβαίνουσιν εἰς τό πεδῖον (Την τέταρτη ημέρα κατέβηκαν στην πεδιάδα).

Θεσμοφορίῳς ὤχετο εἰς τό ἱερόν (Στη γιορτή των Θεσμοφορίων ἐφυγε για τον ναό).

Ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσιν τινες ἐπ' αὐτούς.

Η **αιτιατική της αιτίας** προσδιορίζει ρήματα δικανικής σημασίας, ψυχικού πάθους ή ρήματα των οποίων η έννοια απαιτεί αιτιολόγηση:

Ἀλλ' αὐτά ταῦτα καὶ νῦν ἤκω παρά σε (Ἀλλά γί'αυτούς τους λόγους ἔχω ἐρθεῖ καὶ τώρα σ' ἐσένα).

Ὅπερ ἤδη πολλοὶ μοι ὠνείδισαν.

Ἄς Φίλιππος αἰτιᾶται τοὺς ὑπὲρ τῶν δικαίων πρὸς ὑμᾶς λέγοντας.

Αιτιατική της αναφοράς μπορούν να πάρουν όλα τα ρήματα καὶ κυρίως ὅσα σημαίνουν ανωτερότητα, κατωτερότητα, διαφορὰ, ομοιότητα.

Κατέαγην τὴν κεφαλὴν (Ἐπαθα κατάγμα στο κεφάλι).

Ἐκαμνον τοὺς ὀφθαλμούς. (Ἦταν ἀρρωστοὶ στα μάτια).

Ἡ **αιτιατική του σκοπού** ἐκφέρεται με το ουδέτερο δεικτικής, αναφορικής ἢ ἐρωτηματικής ἀντωνυμίας καὶ συντάσσεται κυρίως με ρήματα κίνησης: Ἡρωτῶντο ὅτι ἤκοιεν. (Τοὺς ρωτοῦσαν γιατί εἶχαν ἐρθεῖ).

Ἡ **αιτιατική του τόπου** δηλώνει:

α) τόπο:

Πέμψομεν αὐτόν Ἑλλάδα.

Ἀφικώμεθα δῶματα πατρός.

β) τοπική ἐκταση:

Ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα. Ὅτι τῆς Ἡλείας τόπος ἐστὶν ἀπέχων ὀκτώ στάδια.

Συνήθεις **αιτιατικές του τρόπου** εἶναι οἱ λέξεις: τὴν ταχίστην, προῖκα (χωρὶς μισθό), δωρεάν, δίκην, οἱ ὁποῖες ἐνῶ εἶναι αἰτιατικὲς ὀνομάτων χρησιμοποιοῦνται καὶ ὡς ἐπιρρήματα.

Προῖκα ἐργάζεται.

Ἐσθίει δίκην λύκου.

Τὴν ταχίστην συμμαχίαν τούτους ποιησώμεθα.

Τοὺς δὲ πάντα τρόπον διαφθείρων.

Ἡ **αιτιατική του χρόνου** δηλώνει:

α) χρόνο:

Φυλάξαντες ἔτι νύκτα ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν.

β) χρονική ἐκταση:

Ἐτεῖ δὲ τριάκοντα ᾤκησε.

Μερικά ἀπὸ τα ἐπιρρήματα που χρησιμοποιοῦνται ὡς **καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ποσού** εἶναι:

ἄγαν (πολύ), ἄλῖς (αρκετά), ἅπαξ (μία φορά), δίς (δύο φορές), εὖ (καλῶς), ἤκιστα (καθόλου), λίαν/μάλα (πολύ), μᾶλλον, μάλιστα (πάρα πολύ, κυρίως), ὀλίγον, οὐδέν (καθόλου), οὕτω (τόσο), πάνυ (πάρα πολύ),

πολλάκις (πολλές φορές), **πολύ**, **ποσάκις** (πόσες φορές), **πόσον**, **σφόδρα** (πάρα πολύ), **τοσάκις** (τόσες φορές), **τοσοῦτον** (τόσο πολύ) κ.ά.

Οι **καθαρώς επιρρηματικοί προσδιορισμοί τρόπου** εκφέρονται με:

α) Επιρρήματα που λήγουν σε **-ως**, τα οποία παράγονται από αντωνυμίες, επίθετα ή μετοχές:

ἄλλως (αλλιώς, διαφορετικά), **δικαίως**, **εἰκότως** (εὐλογα), **ἐκείνως** (κατ' εκείνο τον τρόπο), **εὐγενῶς**, **ἡδέως** (ευχαρίστως), **κακῶς**, **καλῶς**, **ὁμολογουμένως**, **οὐδαμῶς**, (με κανέναν τρόπο), **οὔτω** (έτσι), **προσηκόντως** (όπως πρέπει), **σαφῶς**, **συμφερόντως**, **ταχέως** (γρήγορα), **τάχιστα** (πάρα πολύ γρήγορα), **ᾧδε/ᾧδί** (ως εξής), **ὥς/ὥσπερ** (όπως ακριβώς) κ.ά.

β) Επιρρήματα που λήγουν σε **-δην**, **-δον**, **-ί**, **-εἰ**, **-τι**, **-ξ**, όπως:

ἄρδην (εντελώς), **ἀριστίνδην** (ανάλογα με την αξία), **βάδην** (με τα πόδια), **κρύβδην** (κρυφά), **σποράδην** (σκόρπια), **συλλήβδην** (περιληπτικά, συνολικά), **τροχάδην** (τρέχοντας), **φύρδην**, **μίγδην** (ανάκατα), **ἀναφανδόν** (φανερά), **πρηνηδόν** (μπρούμυτα), **σχεδόν**, **τυχόν** (κατά τύχη, ίσως), **ἀμισθί** (χωρίς αμοιβή), **παμψηφεί**, **πανδημεί** (με όλο τον λαό), **ἀδακρυτί** (χωρίς δάκρυα), **ἀμαχητί/ἀμαχεί** (χωρίς μάχη), **ἀπνευστί** (χωρίς αναπνοή), **ἐθελοντί** (εθελοντικά), **ἐλληνιστί**, **ὀνομαστί** (ονομαστικά), **ἀναμίξ** (ανάκατα), **ἐναλλάξ** (διαδοχικά) κ.ά.

Οι **καθαρώς επιρρηματικοί προσδιορισμοί τόπου** δηλώνουν:

α) Στάση σε τόπο· εκφράζεται με τοπικά επιρρήματα, πολλά από τα οποία λήγουν σε **-θι**, **-σι**, **-ον**:

Ἀθήνησι (στην Αθήνα), **ἀλλαχόθι/ἀλλαχοῦ/ἄλλοθι** (αλλού), **ἀμφοτέρωθι** (στις δύο πλευρές), **αὐτόθι** (σ' αυτό το μέρος), **αὐτοῦ**, **ἐγγύς** (κοντά), **ἐκεῖ**, **ἐνδον** (μέσα), **ἐνθα/ἐνθάδε** (εκεί), **ἐνταῦθα** (εδώ), **ἐξω**, **ἔσω/εἴσω**, **θύρασι** (στην πόρτα), **ὅθι** (όπου), **οἴκοι** (στο σπίτι, στην πατρίδα), **ὅπου/οὔ** (όπου), **οὐδαμοῦ** (πουθενά), **πανταχόθι/πανταχοῦ** (παντού), **πόθι/πού** (πού;), **πού** (κάπου), **χαμαί** (χάμω) κ.ά.

β) Κίνηση προς τόπο· εκφράζεται με επιρρήματα, πολλά από τα οποία λήγουν σε **-δε**, **-ζε**, **-σε**, **-οι**:

Ἀθήναζε (προς την Αθήνα), **ἀλλαχόσε/ἄλλοσε** (προς άλλο μέρος), **δεῦρο/ ἐνθάδε**, (προς τα εδώ), **ἐκεῖσε/ἐνταυθοῖ** (προς τα εκεί), **οἴκαδε/οἴκονδε** (προς το σπίτι, προς την πατρίδα), **πανταχοῖ**, **πάντοσε** (προς όλα τα μέρη), **ποι** (προς κάπου), **ποῖ** (προς ποιο μέρος;) κ.ά.

γ) Κίνηση από τόπο (αφετηρία, προέλευση)· εκφράζεται με επιρρήματα, που λήγουν σε **-θεν**:

Ἀθήνηθεν (από την Αθήνα), *ἄλλοθεν* (από αλλού), *ἀμφοτέρωθεν* (και από τα δύο μέρη), *ἄνωθεν, ἐκατέρωθεν* (από καθένα από τα δύο μέρη), *ἐκεῖθεν/ἐνθεν/* (από εκεί), *ἐντεῦθεν* (από εδώ), *ἔξωθεν, ἔσωθεν, ὅθεν* (ἀπ' όπου), *οἴκοθεν* (από το σπίτι, από την πατρίδα), *ὀπόθεν* (ἀπ' όπου), *οὐδαμόθεν* (από πουθενά), *πανταχόθεν* (από παντού), *πόθεν* (από πού;) κ.ά.

Ως **καθαρώς επιρρηματικοί προσδιορισμοί χρόνου** λειτουργούν τα χρονικά επιρρήματα, καθώς και αντωνυμικά επιρρήματα σε **-τε**, όπως: *αἰεὶ/ἀεὶ* (πάντα), *ἄλλοτε, ἀνέκαθεν, ἄρτι* (μόλις πριν από λίγο), *αὖ/αὖθις* (πάλι), *αὖθημερόν, αὖριον, αὐτίκα* (αμέσως), *εἴτα/ἔπειτα* (έπειτα), *ἔνθα/ἐνταῦθα* (τότε), *ἤδη, μήποτε* (ποτέ), *νῦν* (τώρα), *οὐκέτι* (όχι πια), *οὐποτε* (ουδέποτε), *οὐπω* (όχι ακόμη), *πάλαι* (από παλιά), *πάλιν*, *παραχρῆμα* (αμέσως), *πέρυσι, πρόσθεν* (άλλοτε), *πρότερον* (πρωτότερα), *πρῶ/ πρῶι, πρῶτον, πῶποτε* (ποτέ ως τώρα), *σήμερον/τήμερον, τέως* (μέχρι τώρα), *τηνικάδε* (τέτοια ώρα), *τηνικαῦτα* (ακριβώς τότε), *τότε, ἔτι* (ακόμα), *εὐθύς, ἔωθεν* (από το πρῶι), *πηνίκα* (ποια ώρα), *πότε, ποτέ, χθές, ὕστερον* (ύστερα), *ὕστατον* (τελευταία) κ.ά.

● Εμπρόθετοι προσδιορισμοί

Παραδείγματα	Μετάφραση
1. Στρατός ἔτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ἦν. 2. Ἐφευγον διὰ τῆς πόλεως. 3. Μάλιστα διὰ τοὺς θεοὺς ἐσφζόμην. 4. Κροῖσος ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε. 5. Ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. 6. Ἐξήλθον ἐπὶ θήραν. 7. Ἐνδημος. 8. Διαφαίνομαι. 9. Ἐπελαύνω. 10. Τῶν παίδων ἔνεκα θούλει ζῆν;	Υπήρχε ακόμη στρατός στην Αθήνα. Ἐφευγαν μέσα από την πόλη. Κυρίως εξαιτίας των θεών σωζόμουν. Ο Κροῖσος ἔφευγε προς τις Σάρδεις. Τα όπλα έχουν βρεθεί για το κακό των ανθρώπων. Βγήκα για κυνήγι. Αυτός που κατοικεί σ' έναν τόπο (ντόπιος). Φαίνομαι μέσα από κάτι. Πορεύομαι ενάντια σε κάποιον. Θέλεις να ζεις χάρη των παιδιών σου;

Τι είναι προθέσεις, σε τι χρησιμοποιούνται, σε τι διακρίνονται;

● **Προθέσεις** είναι άκλιτες λέξεις που μπαίνουν συνήθως μπροστά από κλιτές λέξεις, για να δηλώσουν διάφορες επιρρηματικές σχέσεις.

- Οι προθέσεις αρχικά ήταν επιρρήματα, κυρίως τοπικά.
- Στην αττική διάλεκτο διατηρήθηκε με επιρρηματική σημασία η πρόθεση: **Πρός** = προσέτι, επί πλέον, επιπροσθέτως.
- Οι προθέσεις χρησιμοποιούνται άλλες σε **σύνταξη**, δηλ. πάντοτε με μία από τις πλάγιες πτώσεις (Παρ. 1-6), και σε **σύνθεση**, δηλ. για το σχηματισμό συνθέτων λέξεων (Παραδ. 7-9), άλλες δε μόνο σε **σύνταξη** (Παραδ. 10).
- Οι προθέσεις που χρησιμοποιούνται και σε **σύνταξη** και σε **σύνθεση** ονομάζονται **κύριες** (Παραδ. 1-9).
- Οι προθέσεις που χρησιμοποιούνται μόνο σε **σύνταξη** ονομάζονται **καταχρηστικές** (Παραδ. 10).
- Από τις κύριες προθέσεις άλλες συντάσσονται με **μία μόνο** από τις πλάγιες πτώσεις και ονομάζονται **μονόπτωτες** (Παραδ. 1).
- Άλλες με **δύο** και ονομάζονται **δίπτωτες** (Παραδ. 2-3).
- Άλλες με **τρεις** και ονομάζονται **τρίπτωτες** (Παραδ. 4-6).

● Πίνακας συντάξεως των κυρίων προθέσεων

1. Μονόπτωτες

Προθέσεις	Πτώση	Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι σημαίνει
αντί	γενική	Ἀντί τῶν πιτύων ἄνδρες εἰσ-τήκεσαν. Πολέμιος ἀντί φίλου κατέστη. Ὁφελῶ αὐτόν, ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου	Απέναντι από τα πεύκα είχαν σταθεί ἄνδρες. Εχθρός αντί για φίλο έγινε. Τον ωφελῶ γι' όσες ευεργεσίες μου πρόσφερε αυτός	◀ Κυριολεκτικά τόπο (=απέναντι). ◀ Μεταφορικά 1. αντικατάσταση (=αντί) 2. αἰτία (=για).

από	γενική	Ἀπέχει ἀπὸ Φυλῆς δέκα στάδια. Εὐθύς ἀπὸ παλαιοῦ. Ἐγεγόνει ἀπὸ Ἡρακλέους. Ἀπὸ Κόλχων φασὶ μεμαθη- κέναι. Εἴματα ἀπὸ ξύλων πεποι- ημένα. Ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήμα- τος ἐπηνέθη. Ἐζων ἀπὸ ὕλης ἀγρίας. Ἡ ὕλη ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀνήκε. Ἐπράχθη ἀπ' αὐτῶν οὐδέν ἔργον ἀξιόλογον.	Απέχει μακριά από τη Φυλή 10 στάδια. Αμέσως από παλιά. Εἶχε την καταγωγή από τον Ηρακλή. Ισχυρίζονται ότι τα έχουν μάθει από τους Κόλχους. Ενδύματα κατασκευασμένα από ξύλα. Επαινέθηκε γι' αυτό το τόλμημα. Ζούσαν από τα άγρια δάση. Τα ξύλα αὐτόματα ανέδωκαν φωτιά και φλόγα. Απ' αυτούς δεν έγινε κανένα αξιόλογα έργο.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=μακριά από) 2. χρόνο (=από τότε) ◀ Μεταφορικά 1. καταγωγή ή προέλευση 2. ὕλη 3. αἰτία (=από, για) 4. μέσο 5. τρόπο 6. ποιητικό αίτιο
ἐξ ἢ ἐκ	γενική	Ἀπῆσαν ἐκ τῆς πατρίδος. Ἐκ τοῦ ἀρίστου, προῆγαγεν ὁ Χειρίσοφος τό στράτευμα. Ἐκ πατρός εὐγενοῦς ἦν. Ἐποιοῦντο γεφύρας ἐκ τῶν φοινίκων. Συνετάσσετο ἐκ τῶν ἐτι προσιόντων. Κατηγορεῖ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς. Ἐτελεύτησεν ἐκ τοῦ τραύματος. Ἐκ τῶν ἔργων καὶ αὐτοὶ ἐκρίνοντο. Ἐκεῖν ἢ χώρα ἐκ βασιλέως ἐδόθη.	Ἐφευγαν από την πατρίδα. Αμέσως μετά το πρόγευμα ο Χειρίσοφος οδήγησε προς τα μπρος το στράτευμα. Κατάγονταν από πατέρα καλού γένους. Κατασκεύαζαν γέφυρες από κορμούς φοινίκων. Συντάσσονταν από αυτούς που ακόμη προσέρχονταν. Κατηγορούσε φανερά. Πέθανε εξαιτίας του τραύματος. Σύμφωνα προς τα έργα τους και οι ίδιοι κρίνονταν. Σ' εκείνον η χώρα δόθηκε από το βασιλιά.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=από) 2. χρόνο ◀ Μεταφορικά 1. καταγωγή 2. ὕλη ή ὄργανο » » 3. τρόπο 4. αἰτία 5. συμφωνία 6. ποιητικό αίτιο
πρό	γενική	Ἐναυμάχουν πρό τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου λιμένος. Οἱ προφύλακες οὐκ εἰσαφῆ- καν αὐτοὺς πρό ἡμέρας. Πρό τῆς Σπάρτης ἀπέθνη- σκον. Ἐρῶ καὶ πρό τῶνδε. Αἰροῦμαι πρό δουλείας θά- νατον.	Ναυμαχοῦσαν μπρος από το στόμιο του μεγάλου λιμανιού. Οι προφυλακές δεν άφησαν αυτούς να μπουν στο στρατόπεδο, προτού ξημερώσει. Σκοτώνονταν χάρη της Σπάρτης. Θα μιλήσω και εξ ονόματος αυτών. Προτιμῶ περισσότερο το θάνατο από τη δουλεία.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο 2. χρόνο ◀ Μεταφορικά 1. υπεράσπιση (=υπέρ, χάρη, για) 2. αντιπροσώπευση 3. προτίμηση ή εκλογή
ἐν	δοτική	Ὁ στρατός ἐτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ἦν. Ἐν σπονδαῖς ἐπειρῶντο καταλαβεῖν τήν πόλιν. Ἐν ὅπλοις – ἐν ἐσθῇτι – ἐν τοῖς πρώτοις. – ἐν τινὶ ἐστί. Ἐν πυρὶ ἐνέπρησαν τήν πόλιν.	Ο στρατός βρίσκονταν ακόμη στην Αθήνα. Σε περίοδο ειρήνης προσπαθούσαν να καταλάβουν την πόλη. Υπό τα όπλα – φέρνοντας ένδυμα – μεταξύ των πρώτων. –Εἶναι στην εξουσία κάποιου. Ἐκαψαν την πόλη με φωτιά.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=σε, μεταξύ) 2. χρόνο(=μέσα σε) ◀ Μεταφορικά 1. τόπο 2. ὄργανο ή τρόπο.

		Ἀπέκτειναν ἐν τῇ προφάσει ταύτῃ. Ἀθηναῖοι ἐν αἰτίᾳ εἶχον Περικλέα. Τὴν δίκην ἐν τῷ ὀλυμπιακῷ νόμῳ κατεδικάσαντο.	Σκότωσαν μ' αὐτὴ τὴ δικαιολογία. Οἱ Αθηναῖοι εἶχαν ὑπὸ κατηγορίαν τον Περικλή. Ἐκαμαν ὥστε να εκδοθεῖ καταδικαστική ἀπόφαση σύμφωνα με τον Ὀλυμπιακό νόμο.	3. μέσο, τρόπο 4. κατάσταση 5. συμφωνία
σύν ή ξύν	δοτική	Ἐπαιδεύετο σύν τῷ ἀδελφῷ καί σύν τοῖς ἄλλοις παισὶ. Ἐσῆλθον ξύν ὅπλοις ἐς Πλάταιαν. Ξύν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας. Σύν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον ἔθεντο. Ἐγώ ταῦτα ἐποίησα σύν δίκῃ. Ἐμάχοντο σύν μαχαίρᾳ καὶ θώρακι.	Εκπαιδεύονταν μαζί με τον ἀδελφό και με τα ἄλλα παιδιά. Μπήκαν ἐνοπλοὶ στὶς Πλαταιές. Μέ τὴ βοήθεια τῶν θεῶν ας ἐπιτεθούμε ἐνάντια αὐτῶν που μας ἀδικοῦν. Εψήφισαν σύμφωνα με τὸ νόμο. Εγὼ δίκαια ἐπραξα αὐτά. Μάχονταν με μαχαίρι και θώρακα.	⚡ Μεταφορικά 1. συνοδεία (=μαζί, μαζί με) » » 2. συνδρομή ή βοήθεια 3. συμφωνία 4. τρόπο 5. μέσο
εἰς	αιτιατική	Κατέβην χθές εἰς Πειραιᾶ, Ἡ σὴ Πατρίς εἰς σέ ἀποβλέπει. Ἐδόκει εἰς τὴν ἐπιούσαν ἔω ἤξειν βασιλέα. Οὐδεὶς ἐμέμφετο αὐτοὺς εἰς φιλίαν. Ταῦτα εἰς κέρδος ἔδρασαν. Διέφθειραν εἰς εἴκοσι μάλιστα ἵππας καὶ ὀπλίτας ὁμοῦ. Ἐς τάχος–εἰς κοινόν. Ἐς τό πᾶν.	Κατέβηκα χτες στὸν Πειραιᾶ. Ἡ πατρίδα σου ἔχει σε σε στραμμένα τα βλέμματα. Φαίνονταν ὅτι μέχρι τὸ ἐπόμενο πρωὶ θα ἔλθει ὁ βασιλιάς. Κανένας δὲν τοὺς κατηγοροῦσε ὡς πρὸς τὴ φιλία. Αὐτά τα ἐπραξαν γιὰ κέρδος. Σκότωσαν περίπου εἴκοσι ἱππεῖς και οπλίτες μαζί. Γρήγορα – ἀπὸ κοινοῦ. πάντως.	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=σε, πρὸς) ή κατεύθυνση 2. χρόνο (=μέχρι) ⚡ Μεταφορικά 1. αναφορά 2. σκοπό 3. αριθμητικό ὄριο 4. τρόπο

2. Δίπτωτες

διά	γενική	Ἐφευγον διά τῆς πόλεως Θορύβου ἤκουσε διά τῶν τάξεων ἰόντος. Ἐκαὶ οὖν πολλὰ διά νυκτός. Δι' αἵματος οὐ διά μέλανος τοὺς νόμους ὁ Δράκων ἔγραψε. Ἐλεγε δι' ἑρμηνέως τοιάδε. Διά τάχους – διά βραχέων.	Ἐφευγαν μέσα ἀπὸ τὴν πόλη. Ἄκουσε θόρυβο να περνᾶ μέσα ἀπὸ τὶς τάξεις. Ἐκαὶ οὖν πολλὰ πυρὰ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς νύχτας. Με αἶμα και ὄχι με μελάνι ἔγραψε ὁ Δράκων τοὺς νόμους. Ἐλεγε διὰ μέσου διερμηνέα τα εἰς περίπου. Ταχέως–βραδέως.	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=μέσα ἀπὸ) » » 2. χρόνο ⚡ Μεταφορικά 1. ὄργανο ή μέσο » » 2. τρόπο
	αιτιατική	Ἐλαύνομεν διά τάφρον ἵππους. Ὀνειρός μοι ἦλθε διά νύκτα. Λέγονται Ἀθηναῖοι διά Περικλέα θελτίους γεγονέναι.	Ὁδηγοῦμε μέσα ἀπὸ τὴν τάφρο τοὺς ἵππους. Εἶδα ὄνειρο κατὰ τὴ διάρκεια τῆς νύχτας. Λέγεται ὅτι οἱ Αθηναῖοι ἐξαιτίας τοῦ Περικλή ἐγίναν καλύτεροι	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=μέσα ἀπὸ) 2. χρόνο (=κατὰ τὴ διάρκεια) ⚡ Μεταφορικά 1. αἰτία
		Ἦφανίζοντο κατὰ τῆς θαλάσσης.	Ἐξαφανίζονταν κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσα.	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο(=ἀποκάτω, ὑποκάτω, κάτω, σε)

κατά	γενική	Ἔλεγε καθ' ἡμῶν ἔσχατα κακά. Ταῦτα κατά πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν.	Ἔλεγε ἐναντίον μας τα χειρότερα κακά. Αὐτά σχετικά με όλους τους Πέρσες μπορούμε να λέμε.	◀ Μεταφορικά 1. ἐναντίον 2. αναφορά
	αιτιατική	Ἔμενον κατά χώραν . Κατά Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. Γέγραπται ὡς ἕκαστα ἐγίνετο κατά θέρος καὶ χειμῶνα . Κατά τάχος – κατά σπουδὴν . Αὐτοὶ κατά μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους. Οἱ Ἕλληνες παρήλαυνον τεταγμένοι κατά ἵλας καὶ κατά τάξεις . Οἱ πόλεμοι οἱ προγεγενημένοι οὐ κατά τὰς δυνάμεις ἀλλὰ κατά τὸ δίκαιον τὸ τέλος εἰλήφασιν. Τὰ κατά τὴν Κύρου τελευτήν . Κατά φιλίαν αὐτοῦ οἱ πλεῖστοι ξυνέσποντο.	Ἔμεναν στη θέση τους. Απέναντι ἀπὸ τους Λακεδαιμονίους τοποθέτησε τους Πέρσες. Ἔχουν γραφεῖ ὅπως κάθε ἓνα ἐγίνονταν κατά τὴ διάρκεια τοῦ θέρους καὶ τοῦ χειμῶνα. Γρήγορα-εσπευσμένα. Εμεῖς μόνοι μας αποκρούσαμε τους Κορινθίους. Οἱ Ἕλληνες παρέλαυναν συνταγμένοι σε τμήματα ἱππικοῦ καὶ πεζικοῦ. Οἱ προηγούμενοι πόλεμοι ἔχουν τελειώσει ὄχι σύμφωνα με τὴς δυνάμεις ἀλλὰ σύμφωνα προ το δίκαιο . Ὅσα ἀφοροῦν τὸ θάνατο τοῦ Κύρου. Ἔνεκα τῆς φιλίας τοῦ οἱ περισσότεροι ἀκολούθησαν.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο » 2. χρόνο ◀ Μεταφορικά 1. τρόπο » 3. διανομή 4. συμφωνία 5. αναφορά 6. αἰτία
ὕπέρ	γενική	Ἵπέρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν. Ἵπέρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην. Ἱερὰ θυόμενα ὕπέρ τῆς πόλεως. Ἦγεῖτο τῆς ἐσβολῆς Κλεομένης ὕπέρ Πausανίου νεώτερου ἔτι. Ἵπέρ ἀρετῆς ἀθανάτου πάντες πάντα ποιοῦσι. Ὡργίζετο ὕπέρ τῶν γεγενημένων. Ἵπέρ οὐ νῦν μέλλετε τὴν ψῆφον φέρειν.	Πάνω ἀπὸ τὴν κώμη υπήρχε γήλοφος. Για υπεράσπιση τῆς Ἑλλάδας τιμωρούσα. Θυσίες που γίνονται χάρη τῆς πόλεως. Ἦταν ἀρχηγὸς τῆς εἰσβολῆς ὁ Κλεομένης ἀντὶ τοῦ Πausανία που ἦταν ἀκόμη νεώτερος (τοῦ δέοντος). Για τὴν ἀθάνατη ἀρετὴ οἱ πάντες κάμνουν τὰ πάντα. Ὡργίζονταν γι' αὐτὰ τὰ ὁποῖα εἶχαν γίνει. Σχετικὰ με αὐτό, τὸ ὁποῖο τώρα πρόκειται να αποφασίσετε.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=πάνω ἀπὸ) ◀ Μεταφορικά 1. υπεράσπιση 2. χάρη 3. αντιπροσώπευση (ἀντὶ-για) 4. σκοπὸ (για) 5. αἰτία (ἐνεκα, για) 6. αναφορά (σχετικὰ με, περί)
	αιτιατική	Ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὕπέρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι. Ἔπεσον ὕπέρ τεσσαράκοντα ἀνδρας . Ναύκληρον μεγέθει καὶ ρώμῃ ὕπέρ τούς ἐν τῇ νηϊ πάντας . Ἵπέρ τεσσαράκοντα ἀφ' ἧθης ἐστί.	Πολεμοῦσε ἐναντὶα στους Θράκες που κατοικοῦν πάνω ἀπὸ τον Ἑλλήσποντο. Σκοτώθηκαν περισσότεροι ἀπὸ σαράντα. Πλοίαρχο στο μέγεθος καὶ στὴν δύναμη που ξεπερνᾶ όλους που βρίσκονταν στο πλοῖο. Εἶναι πέρα ἀπὸ τὰ σαράντα ἔτη ἀπὸ τὴν ἐφηβικὴ ηλικία.	◀ Κυριολεκτικά τόπο (=πάνω ἀπὸ, πέρα) ◀ Μεταφορικά 1. υπερβάση μέτρου ἢ ὁρίου . » 2. υπερβάση χρονικοῦ ὁρίου .

3. Τρίπτωτες

ἀνά	γενική	Ὡς εἰπὼν ἀνά νηὸς ἔβην.	Ἔτσι ἀφού εἶπα, ἀνέβηκα στο πλοῖο	◀ Κυριολεκτικά τόπο
-----	--------	--------------------------------	-----------------------------------	-------------------------------

ανά	δοτική	Χρυσέαισιν ἀνά ἵπποις.	Πάνω σε χρυσά αμάξια	Κυριολεκτικά τόπο (=πάνω σε)
	αιτιατική	Ἀνά τόν ποταμόν οὐχ οἶόν τ' ἔστιν πλέειν. Ἀνά τά ὄρη ἐπλανῶντο. Ἀνά τās προτέρας ἡμέρας. Ἐξ λόχους ἀνά ἑκατόν ἄνδρας Ἐφευγον ἀνά κράτος.	Δεν είναι δυνατόν να πλέει κανείς αντίθετα προς το ρεύμα του ποταμού. Πλανιῶνταν πάνω στα βουνά. Κατά τις προηγούμενες μέρες. Ἐξι λόχους από εκατό άνδρες. Ἐφευγαν με όλες τους τις δυνάμεις.	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=πάνω σε) » 2. χρόνο ⚡ Μεταφορικά 1. διανομή 2. τρόπο
	γενική	Διεφέροντο ἀμφ' ὧν εἶχον.	Φιλονικούσαν σχετικά με αυτά που είχαν (αρπάξει).	⚡ Μεταφορικά αναφορά (=σχετικά με, για)
	δοτική	Ἀχαιοὶ ἔστασαν ἀμφί Μενoitιάδῃ. Ἔριν εἶχον ἀμφί μουσικῇ.	Οἱ Ἀχαιοὶ στάθηκαν γύρω από το Μενoitιάδη (Πάτροκλο). Φιλονικούσαν γύρω από τη μουσική.	⚡ Κυριολεκτικά και μεταφορικά τόπο (=γύρω) »
ἀμφί	αιτιατική	Ἦν ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφί Μίλητον στρατευομένων. Τόν μὲν ἀμφί τόν χειμῶνα χρόνον διῆγεν ἐν Βαθυλῶνι, τόν δέ ἀμφί ἔαρ ἐν Σούσοις. Ἦσαν δέ πελτασταὶ ἀμφί τοὺς δισχιλίους.	Ἦταν ὁ Σωκράτης ἀπό τους εκστρατεύοντες γύρω ἀπ' τη Μίλητο. Κατά το χειμῶνα περνούσε στη Βαθυλῶνα, κατά την άνοιξη στα Σούσα. Ἦταν πελταστές περίπου δυο χιλιάδες.	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=γύρω ἀπό) 2. χρόνο (=περίπου, κατά) ⚡ Μεταφορικά περίπου
	γενική	Κῦρος ἤλαυνεν ἐφ' ἄρματος. Κροῖσος ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε. Μηδεμία συμφορά γεγένηται ἐπὶ τῆς ἐμῆς βασιλείας. Ὁ ἐπὶ τῶν δεσμῶν. Ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων. Ἐπὶ δέ τῶν ἀδελφῶν τοῦτο ἀγνοοῦσι. Ἐπορεύοντο ἐπὶ τεσσάρων.	Ὁ Κῦρος ἔτρεχε πάνω σ' ἄρμα. Ὁ Κροῖσος ἔφευγε προς τις Σάρδεις. Καμία συμφορά δεν ἔχει γίνει ἐπὶ τῆς βασιλείας μου. Ὁ ἐπόπτης του δεσμοτηρίου. Ενώπιον λίγων μαρτύρων. Σχετικά με τους ἀδελφούς ἀγνοοῦν αυτό. Πορεύονταν ἀνά τέσσερεις.	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=πάνω σε, προς) » 2. χρόνο ⚡ Μεταφορικά 1. επιστάσια 2. ενώπιο 3. αναφορά 4. διανομή
ἐπὶ	δοτική	Ἔστι βασιλεία ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ. Ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ ἔπεσθέ μοι. Κατέλιπεν ἐπὶ ταῖς ναυσὶν Ἀντίοχον. Ἐπὶ τῷ σίτῳ ὕδωρ ἔπινον. Κῦρος βουλευέται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ. Ἦσχύνετο ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀμαρτήμασιν. Ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται.	Υπάρχουν βασιλικά ἀνάκτορα πάνω στις πηγές του Μαρσίου ποταμοῦ. Ευθύς μετὰ το τρίτο σημεῖο ἀκολουθεῖτε με. Ἄφησε σαν ἀρχηγό στα πλοία τὸν Ἀντίοχο. Μαζί με το φαγητό ἔπιναν νερό. Ὁ Κῦρος σκέπτεται πῶς δε θα εἶναι πια ὑπὸ τὴν ἐξουσία του ἀδελφού του. Αἰσθάνονταν ντροπή για τα κοινὰ σφάλματα. Για τὸ κακό του ἀνθρώπου ἔχουν βρεθῇ τα ὅπλα.	⚡ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=πάνω σε) 2. χρόνο (=ευθύς, μετὰ) ⚡ Μεταφορικά 1. επιστάσια 2. προσθήκη (=εκτός ἀπό, κοντά σε) 3. εξάρτηση 4. αἰτία (=για) 5. σκοπό

επί	αιτιατική	Ἡρώτα ἐπὶ τοῖσιν ἄν σύμμαχος γένοιτο.	Ῥωτούσε υπό ποιους ὅρους θα γίνονταν σύμμαχος.	6. ὄρο ἢ συμφωνία
		Ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος. Τὸ ὄμμα ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖται. Ἐδήουν τὴν γῆν ἐπὶ δύο ἡμέρας . Ἄει ἐπὶ πρῶτον ἐμέ ἔρχεται τῶν πολιτῶν. Ἔστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Λυδούς . Οὔτε ἐπὶ ξένια τὸν κήρυκα ἐκάλεσαν. Ἐξῆλθον ἐπὶ θήραν .	Ο Χειρίσοφος ἀνέβηκε στην κορυφή. Το βλέμμα φτάνει σε πολλὰ στάδια. Ερήμωναν τη χώρα ἐπὶ δυο μέρες. Πάντοτε σε μένα πρῶτο ἔρχεται ἀπὸ τους πολίτες. Εξεστράτεψε ἐναντίον των Λυδῶν. Οὔτε για φιλοξενία κάλεσαν τον κήρυκα. Βγήκαν για κυνήγι.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=πάνω σε) ἢ ἔκταση » 2. χρόνο (=κατὰ τη διάρκεια) ◀ Μεταφορικά 1. διεύθυνση απλῆ ἢ ἐχθρική 2. σκοπό (=για) »
		Ἔως ἦν μετ' ἀνθρώπων . Οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ξυμμάχων πρὸς ἀλλήλους. Ἰκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων .	Ἔως οὗτου βρίσκονταν μεταξύ των ἀνθρώπων. Οἱ Λακεδ. καὶ οἱ Αθηναῖοι πολέμησαν μαζί με τους συμμάχους τους μεταξύ τους. Ἰκέτευσε τους δικαστές με πολλὰ δάκρυα.	◀ Κυριολεκτικά τόπο (=μεταξύ) ◀ Μεταφορικά 1. συνεργασία (=μαζί με, με) 2. τρόπο
μετά	δοτ.	Μετ' Ἀργείοις ἀγορεύεις.	Μιλὰς μεταξύ των Ἀργείων.	τόπο (=μεταξύ)
	αιτιατική	Θεωρήσατε μάλιστα τὸ πρᾶγμα ἐκ τούτων, ἃ μετὰ χειρᾶς ἔχετε. Μετά ταῦτα ἀνέστη Προκλῆς. Πόλιν ἔχει πλουσιωτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ μετὰ Βαβυλώνα . Αἴας δέ μετ' ἐκείνον ἠρίστευσεν.	Εξετάσατε κυρίως την υπόθεση με βάση αὐτὰ τα στοιχεία που ἔχετε ἀνάμεσα στα χέρια σας. Μετά ἀπὸ αὐτὰ σηκώθηκε ο Προκλῆς. ἔχει την πιο πλοῦσια πόλη στην Ἀσία μετὰ τη Βαβυλώνα. Ο Αἴας μετὰ ἀπὸ αὐτὸν διακρίθηκε στην ἀνδρεία.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=μεταξύ) 2. χρόνο (=ὑστερα ἀπὸ, μετά) ◀ Μεταφορικά τάξη καὶ ἀκολουθία »
παρά	γενική	Φάσανον ὀξύ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ . Ταῦτα οἱ Ἕλληνες πυνθάνονται παρὰ πυρῶν . Ἀγγελίαι ἤκει παρὰ βασιλέως . Οὐ παρὰ μητρί σιτοῦνται οἱ παῖδες ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ . Παρ' ἡμῖν μέν γάρ οὐ σοφόν τόδε.	Αφοῦ ἔσυρε κοφτερό ξίφος ἀπὸ το μηρό. Αὐτὰ οἱ Ἕλληνες τα πληροφοροῦνται ἀπὸ πυρσούς. Ἀναγγελία ἔχει ἔλθει ἀπὸ το βασιλιά. Τα παιδιὰ δεν τρέφονται κοντά στη μητέρα ἀλλὰ κοντά στο δάσκαλο. Διότι κατὰ την κρίση μας αὐτὸ δεν εἶναι σοφόν.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=ἀπὸ κοντά, ἀπὸ) ◀ Μεταφορικά προέλευση (ἀπὸ μέρους, ἀπὸ) » ◀ Κυριολεκτικά τόπο (=κοντά) ◀ Μεταφορικά κατὰ την κρίση
	δοτική			
	αιτιατική	Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδόν κρήνη. Πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς πελταστὰς. Δόλιον ἄνδρα φεύγε παρ' ὄλον τόν βίον .	Εδῶ ἦταν κοντά στο δρόμο πηγῆ. Στέλνει πρὸς τον Ξενοφῶντα τους πελταστὰς. Απόφευγε το δόλιο ἄνδρα σ' ὅλη σου τη ζωῇ.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=κοντά σε, πρὸς) » 2. χρόνο

παρά		Παρά τά ἄλλα ζῶα, ὥσπερ θεοὶ ἄνθρωποι βιοτεύουσιν. Ἐάν τι ἔχῃς λέγειν παρά ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. Παρά τόν νόμον ἀπέκτειναν. Παρά ἓν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα. Πολλοῖς ἤδη ἡ σωτηρία παρά τοῦτο ἐγένετο.	Σε σύγκριση προς τα ἄλλα ζῶα οἱ ἄνθρωποι ζουν σαν θεοί. Ἐάν ἔχεις να πεις κάτι διαφορετικό ἀπὸ αὐτά, μάταια θα το πεις. Σκότωσαν ἀντίθετα προς το νόμο. Ἀν ἐξαιρέσουμε την πᾶλη, θα νικούσε Ὀλυμπιακή νίκη (στο πένταθλο). Σε πολλοὺς ἤδη ἡ σωτηρία ἐξαιτίας τούτου προήλθε.	◀ Μεταφορικά 1. σύγκριση 2. διαφορά ἢ ἐναντιότητα » » 3. ἐξαιρέση 4. αἰτία (=ἐνεκα, ἐξαιτίας)
	γενική	Φοινιά αἰχμὰ κατέλυσε τείχη περί Δαρδανίας. Διαφοραὶ περί γῆς ὄρων. Βουλευόνται περί τῆς κοινῆς σωτηρίας.	Ὁ φοινικός πόλεμος κατέλυσε τα γύρω ἀπ' τη Δαρδανία τείχη. Διαφορές σχετικές με τα σύνορα της χώρας. Συσκέπτονται σχετικά με την κοινὴ σωτηρία.	◀ Κυριολεκτικά τόπο (=πéριξ, γύρω) ◀ Μεταφορικά αναφορά »
	δοτική	Θώρακα περί τοῖς στέρνοισ ἔχει. Δεδιότες περί τῷ χωρίῳ.	Φορεῖ θώρακα γύρω ἀπὸ το στήθος. Ἐπειδὴ φοβόταν σχετικά με την περιοχή.	◀ Κυριολεκτικά τόπο (=πéριξ) ◀ Μεταφορικά αναφορά
	αιτιατική	Φυλακάς δεῖ περί τό στρατόπεδον εἶναι. Ἐτύγχανεν δέ περί τοῦτον τόν χρόνον καί Φαρνάβαζος πρὸς Τισσαφέρνην ἀφιγμένος. Τοιαύτην γνώμην εἶχε περί τόν πατέρα. Οἱ νόμοι οἱ περί τοὺς γάμους. Ἀπέθανον περί τοὺς χίλιους.	Πρέπει να ὑπάρχουν φρουρές γύρω ἀπὸ το στρατόπεδο. Κατὰ τύχη κατ' αὐτόν περίπου το χρόνο εἶχε ἔρθει καὶ ὁ Φαρνάβαζος στον Τισσαφέρνη. Τέτοια γνώμη εἶχε ὅσον ἀφορὰ τον πατέρα. Οἱ νόμοι οἱ σχετικοὶ με τοὺς γάμους. Σκοτώθηκαν περίπου χίλιοι.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=γύρω ἀπὸ) 2. χρόνο (=περίπου) ◀ Μεταφορικά 1. αναφορά » 2. ποσό κατὰ προσέγγιση, περίπου
πρός	γενική	Εἰσὶ δέ οὗτοι οἱ χώροι πρὸς θαλάσσης. Ἐστρατοπεδεύοντο πρὸς Ὀλύμβου. Γένος δέ ἐξ Ἀλικαρνασσοῦ τά πρὸς πατρός. Οὐ γάρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. Σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ ἑαυτῶν.	Βρίσκονται αὐτοὶ οἱ χώροι προς το μέρος της θαλάσσης. Στρατοπέδευαν ἀπέναντι της Ὀλύμβου. Ὡς προς τον πατέρα το γένος του ἦταν ἀπ' την Αλικαρνασσό. Γιατί δεν ἦταν σύμφωνο προς το χαρακτήρα του Κύρου να ἔχει καὶ να μην πληρώνει. Ἐκαμαν συνθήκες μᾶλλον προς ὄφελος των Θηβαίων παρά δικό τους.	◀ Κυριολεκτικά τόπο (=προς το μέρος, ἀπέναντι, προς) » » ◀ Μεταφορικά 1. αναφορά (=σχετικά με, ως προς) 2. συμφωνία 3. ωφέλεια
	δοτική	Πρὸς τῷ Γεραιστῷ τά πλοῖα συνέλαβεν. Ἀεὶ πρὸς ᾧ εἰή ἔργῳ τοῦτο ἔπραττεν. Πρὸς τοῦτοις μανθάνουσι καὶ τοξεύειν.	Συνέλαβε τα πλοῖα κοντά -στο Γεραιστό. Πάντοτε ἐπραττε ἐκεῖνο το ἔργο, με το οποίο ἦταν ἀπασχολημένος. Ἐπὶ πλέον μαθαίνουν καὶ να ταξεύουν.	◀ Κυριολεκτικά τόπο (=κοντά σε) ◀ Μεταφορικά 1. ασχολία 2. προσθήκη
	αιτιατ	Ἐρχονται πρὸς ἡμᾶς. Ἐπεὶ δέ πρὸς ἡμέραν ἦν.	Ἐρχονται προς το μέρος μας. Ὅταν ξημέρωνε περίπου.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (προς το μέρος, προς) 2. χρόνο (=περίπου)

πρός	αιτιατική	Καί δέϊται μή πρόσθεν κατα- λύσαι πρός τοὺς ἀντιστασι- ώτας . Ἦ ἐν Μαραθῶνι μάχη Μήδων πρός Ἀθηναίους . Ἵνα πρός τόν ὑπάρχοντα καιρόν ἕκαστα θεωρήτε. Πρός τὰς τιμὰς τῶν κριθῶν τά ἄλφιτα πωλοῦσι. Οὐδέ πρός ἀργύριον τήν εὐ- δαιμονίαν ἔκρινον. Πρός τό τελευταῖον ἐκθάν ἕκαστον τῶν πρίν ὑπαρξάν- των κρίνεται. Οἱ πολῖται πρός ἀνδρείαν ἐπαιδεύθησαν.	Και (τον) παρακαλεῖ να μη συμ- φιλιωθεί προηγουμένως με τους πολιτικούς του αντιπά- λους. Ἡ μάχη στο Μαραθῶνα των Μήδων ἐνάντια στους Αθηναί- ους. Για να εξετάζετε κάθε ένα σχε- τικά με τη θεωρία που υπάρχει. Σε σύγκριση με τις τιμές των κριθῶν πωλοῦν τα ἄλευρα. Ούτε ἔκριναν την ευτυχία σε σύγκριση προς τα χρήματα. Σύμφωνα με την τελική ἐκβαση των πραγμάτων κρίνεται κάθε ένα ἀπ' αὐτά που ἐγίναν πρίν. Οἱ πολῖτες εκπαιδεύτηκαν για να εἶναι ἀνδρείοι.	◀ Μεταφορικά 1. ενέργεια φιλική ἢ εχθρική (=με, ἐνάντια) » » 2. αναφορά (=σχετικά με, ὡς προς) 3. σύγκριση (σε σύγκριση με, μπρος σε) σύγκριση 4. συμφωνία (=σύμφωνα με) 5. σκοπό (=για)
	γενική	Πηγή χαριεστάτη ὑπό τῆς πλατάνου ρεῖ. Ἵπό ἀπλοίας ἐνδιέτρεψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον. Πολλά τῶν ὑποζυγίων ἀπώ- λετο ὑπό λιμοῦ . Οἱ Αἰγύπτιοι ἐξῆγον Ἡρα- κλέα ὑπό πομπῆς ὡς θύσον- τες τῷ Δίῳ. Ἔζη ὑπό πολλῆς ἐπιμελείας .	Ὠραιότατη πηγή ρεῖ κατῶ ἀπό το πλατάνι. Εξαιτίας ἀπλοίας καθυστέρησε πολύ χρόνο. Πολλά ἀπό τα υποζύγια χάθη- καν ἀπό την πείνα. Οἱ Αἰγύπτιοι ὠδηγοῦσαν ἐξω τον Ἡρακλή με συνοδεία πομπῆς, για να θυσιάσουν στο Δία. Ζούσε με πολλή φροντίδα.	◀ Κυριολεκτικά τόπο (=κάτω ἀπό) ◀ Μεταφορικά 1. αἰτία (=ἐξαιτίας, ἀπό) » » 2. συνοδεία (=σε συν- οδεία, με) 3. τρόπο
	δοτική	Τί ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἔχεις ὑπό τῷ ἱματίῳ ; Μέγας ὁ κίνδυνος εἰ ἐσό- μεθα ὑπ' αὐτοῖς . Ἵπό Χείρωνι τεθραμμένος.	Τι ἔχεις στο ἀριστερό σου χέρι κάτω ἀπό το ἱμάτιο; Εἶναι μέγας ὁ κίνδυνος, ἐάν βρεθούμε κάτω ἀπό την ἐξου- σία τους. Ἀναθρεμμένος κάτω ἀπό την ἐπίβλεψη του Χείρωνα.	◀ Κυριολεκτικά τόπο (=κάτω ἀπό) ◀ Μεταφορικά 1. κάτω ἀπ' την ἐξουσία 2. ἐπίβλεψη
ὑπό	αιτιατική	Οἱ νεώτεροι ἐν ταῖς ὑπό τό ὄρος κώμαις ἠυλίζοντο. Ταῦτα ὑπό τήν εἰρήνην εἶχο- μεν. Ἦν ὑπό βασιλέα δασμοφό- ρος.	Οἱ νεώτεροι εἶχαν καταυλισμό στις κώμες κάτω ἀπό το ὄρος. Αὐτά κατεῖχαμε κατὰ την περί- οδο της εἰρήνης. Ἦταν δασμοφόρος κάτω ἀπό την ἐξουσία του βασιλιά.	◀ Κυριολεκτικά 1. τόπο (=κάτω ἀπό, κον- τά) 2. χρόνο (=κατά) ◀ Μεταφορικά υποταγή, κάτω ἀπ' την ἐξουσία

• Πίνακας συντάξεως των καταχρηστικῶν προθέσεων

προθεσ.	πτώσεις	Παραδείγματα	Μετάφραση	Τι σημαίνουν
ἀνευ-χωρίς	γενική	Ἐνευ Λακεδαιμονίων. Πόνου χωρίς οὐδέν εὐτυχεῖ. Ἐνευ γάρ τούτου κάκεινο ἔστιν ἰδεῖν. Χωρίς δέ τῆς δόξης οὐδέ δι- καιόν μοι δοκεῖ εἶναι.	Χωρίς τους Λακεδαιμονίους. Χωρίς κόπο τίποτε δεν επιτυγ- χάνει. Γιατί κοντά σ' αὐτό εἶναι δυνατό και κείνο να δεις. Γιατί ἐκτός ἀπό τη φήμη μου φαίνεται ὅτι δεν εἶναι και δίκαιο.	χωρισμό (=χωριστά ἀπό, χωρίς) προσθήκη (=ἐκτός του, κοντά σε)
ἀχρι-μέχρι	γενικ.	Ἀχρι τῆς εἰσόδου τοῦ ἱεροῦ Ἀχρι τοῦ θορυβῆσαι.	Μέχρι την εἰσόδο του ἱεροῦ. Μέχρι τη στιγμή που ἄρχισε ὁ θόρυβος.	τέρμα τοπικά και χρονικά

		Μέχρι τῆς πόλεως. Μέχρι ἑπτὰ ἡμερῶν ἐκαρτέ- ρει θυόμενος.	Μέχρι τὴν πόλιν. Επὶ ἑπτὰ ἡμέρες ἐπέμενε νὰ θυσιάζει.	
ἐνεκα-ἐνεκεν	γενική	Ὅμολογῶ παῖσαι ἄνδρας ἐνεκεν ἀταξίας	Παραδέχομαι ὅτι χτύπησα ἀν- θρώπους ἐξαιτίας τῆς ἀταξίας τους. Γιατί δε με συκοφαντεῖ γιὰ χρήματα.	αἰτία (=ἐξαιτίας, γιὰ)
		Οὐ γάρ ἐνεκα χρημάτων μέ συκοφαντεῖ.		
	γενική	Τῶν παίδων ἐνεκα βούλει ζῆν; Ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν, ἐνεκά γε τῶν ἡμετέ- ρων ὀφθαλμῶν .	Θέλεις νὰ ζεῖς χάρι τῶν παιδιῶν σου; Ὅμοιοι με τοὺς τυφλοὺς θὰ ἦμαστε, ὅσον ἀφορὰ βέβαια τὰ μάτια μας	σκοπό (=χάρι γιὰ) αναφορά (=ὅσον ἀφορὰ ἀναφορικά με)
πλήν	ονομ.	Οὐδέν ἔστιν ἄλλο φάρμακον πλήν λόγος .	Κανένα ἄλλο φάρμακο δὲν υπάρχει παρὰ ὁ λόγος	ἐξίρεση
	γενική	Οὐδεὶς θεῶν δύναται ἂν αὐτῷ πλήν ἐμοῦ δεῖξαι σα- φῶς.	Κανένας ἀπὸ τοὺς θεοὺς ἐκτός ἀπὸ μένα θὰ μποροῦσε νὰ δεῖξει σ' αὐτὸν με σαφήνεια.	
	δοτική	Παντί δῆλον πλήν ἐμοί .	Σε καθένα εἶναι φανερό ἐκτός ἀπὸ με.	
	αιτιατ.	Οὐκ οἶδα πλήν ἔν	Δε γνωρίζω παρὰ μόνο ἓνα πράγμα.	
ὥς, νή, μά	αιτιατική	Ἐπορεύοντο ὡς βασιλέα. Νή τοὺς θεοὺς. Μά τόν Δία	Βάδιζαν πρὸς τὸ βασιλιά. Μα τοὺς θεοὺς Μα τὸ Δία.	κατεύθυνση σε τόπο, κίνηση ομοτικό »

● Από τις καταχρηστικές προθέσεις:

- Οι: **ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἐνεκα** ἢ **ἐνεκεν** καὶ **χωρίς** συντάσσονται με **γενική**.
- Οι: **ὥς, μή, μά** συντάσσονται με **αιτιατική**.
Οι: **νή** καὶ **μά** εἶναι ομοτικά μόρια, ἐνῶ ἡ **ὥς** με αιτιατική ἐκφράζει τὴν **κίνηση σε τόπο**.
- Ἡ **πλήν** κανονικά συντάσσεται με **γενική**· μπορεῖ ὅμως νὰ συντάσσεται καὶ με **οποιαδή-
ποτε ἄλλη πτώση** ἀνάλογα με τὸν ὅρο τῆς προτάσεως, ἀπὸ τὸν ὁποῖο γίνεται ἡ
ἐξίρεση. Ἡ σύνταξη τῆς **πλήν** καὶ μ' ἄλλες πτώσεις φαίνεται ὅτι οφείλεται σε βραχυ-
λογία· π.χ. οὐδέν ἔστιν ἄλλο φάρμακον **πλήν λόγος**, θὰ ἦταν: **πλήν τούτου, ὁ λόγος
ἐστί**.
Επίσης ἡ **πλήν** βρίσκεται καὶ **σε σύνθεση** στὴ λέξη **πλημμελής**.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

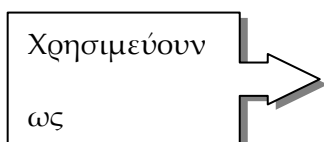
1. Δείξομεν τοῖς βαρβάροις ὅτι δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι.
2. Δήλον γάρ ἐστι ὅτι νῦν οὐ περί δόξης πολεμοῦσιν.
3. Ταῦτα λέγω, ὥς τό παράπαν οὐ νομίζεις θεούς.

Με ειδικούς συνδέσμους: ὅτι, ὥς

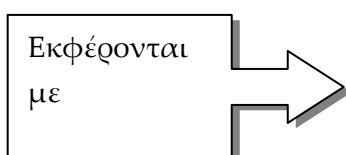
Εἶναι προτάσεις κρίσεως

Δέχονται ἄκνηση οὐ

- ✓ Αντικείμενο: στα λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά, δεικτικά ρήματα από τα οποία εξαρτάται
- ✓ Υποκείμενο: σε απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις
- ✓ Επεξήγηση: ουδετέρου αντωνυμίας κυρίως δεικτικής

- ✓ Οριστική
- ✓ Δυνητική οριστική
- ✓ Δυνητική ευκτική
- ✓ Ευκτική του πλαγίου λόγου (όταν το ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτιέται είναι ιστορικού χρόνου: παρατατικός, αόριστος, υπερσυντέλικος)

Οι ειδικές προτάσεις βρίσκονται συνήθως μετά την κύρια πρόταση

Όταν όμως προηγούνται, τότε έχουμε έμφαση

ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Φοβούμαι δέ μή τινάς ήδονάς ήδοναῖς εύρησομεν έναντίας.

εκφράζουν → Φόβο ή δισταγμό για κάποιο πιθανό κακό ή κάτι ανεπιθύμητο (είναι προτάσεις επιθυμίας)

εξαρτώνται →

- ✓ Από ρήματα που σημαίνουν:
 1. φόβο: φοβούμαι, δέδοικα, δέδια, κ.ά.
 2. υποψία, επιφύλαξη: ύποπτεύω, φυλάττομαι, όρῶ, άθυμῶ, φόβος έστί, τρόμος έχει με, κίνδυνος έστί, κ.ά.
- ✓ από φράσεις που σημαίνουν φόβο

εισάγονται → Με το ενδοιαστικό μόριο **μή ή μή ού**

Χρησιμεύουν ως → Αντικείμενο, υποκείμενο, επεξήγηση

Εκφέρονται με →

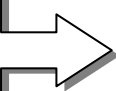
- ✓ Υποτακτική: όταν το ρήμα της κύριας πρότασης βρίσκεται σε αρκτικό ή ιστορικό χρόνο. Στην περίπτωση αυτή ο φόβος αναφέρεται στο μέλλον.
- ✓ Ευκτική πλαγίου λόγου: ρήμα ιστορικού χρόνου- ο φόβος αναφέρεται στο παρελθόν
- ✓ Οριστική: (σπάνια) όταν το υποκείμενο φοβάται για κάτι που είναι πια πραγματικό (τυπικά είναι μόνο πρόταση επιθυμίας)
- ✓ Δυνητική ευκτική: όταν ο φόβος που εκφράζει το υποκείμενο αποτελεί κατά κάποιο τρόπο υποκειμενική κρίση
- ✓ Δυνητική οριστική: πολύ σπάνια όταν το φοβερό δεν συνέβη.

ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- ✓ Ολικής ή μερικής άγνοιας
- ✓ Μονομερείς ή διμερείς

Πώς
εισάγονται;

Οι ολικής άγνοιας
όταν είναι μονομερείς με:

εἰ
εἰ οὐ
εἰ μή

= αν, αν τυχόν

όταν είναι διμερείς με:

εἰ- ἢ	= αν-ή
εἴτε- εἴτε ἢ	= εἴτε-εἴτε
πότερον- ἢ	= ποιο από τα δύο – ή
πότερα- ἢ	= ποιο από τα δύο – ή

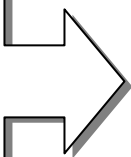
οι μερικής άγνοιας εισάγονται με:

Ερωτηματικές αντωνυμίες	Αντίστοιχες αναφορικές	Ερωτηματικά επιρρήματα	Αντίστοιχα αναφορικά
Τίς;	Ὅς, ὅστις	Ποῦ ;	Οὐ, ὅπου
Πότερος ;	Ὅπότερος	Ποῖ ;	Οἱ , ὅποι
Πόσος ;	Ὅσος , ὀπόσος	Πόθεν;	Ὅπόθεν
Ποῖος;	Οἷος, ὀποῖος	Πῇ ;	Ὅ, ὅπη
Πηλίκος;	Ἡλίκος , ὀπηλίκος	Πῶς ;	Ὅς , ὅπως
Ποδαπός;	ὀποδαπός		

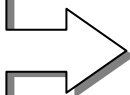
Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις εκφράζουν κρίση ή επιθυμία και παίρνουν **άρνηση οὐ ή μή**

Μετά από ποια
ρήματα
βρίσκονται οι
πλάγιες ερωτ.
προτ.;

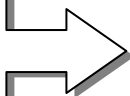
1. ερωτηματικά, γνωστικά και όσα σημαίνουν απορία:
ἐρωτῶ , πυνθάνομαι , οἶδα, γιγνώσκω , ἀπορῶ ,
θαυμάζω
2. όσα φανερώνουν σκέψη, φροντίδα, αφήγηση, προσοχή, προπαρασκευή, προφύλαξη, πράξη: σκοπῶ ,
σκοποῦμαι, φροντίζω, ἐπιμελοῦμαι, φυλάττομαι,
λέγω, δείκνυμι, πράττω, πειρῶμαι
3. λέξεις ή φράσεις που έχουν παρόμοια σημασία με τα προηγούμενα ρήματα

Χρησιμεύουν
ως

- ✓ Υποκείμενα
- ✓ Αντικείμενα
- ✓ επεξηγήσεις

Εκφέρονται με

- ✓ Οριστική
- ✓ Δυνητική οριστική
- ✓ Δυνητική ευκτική
- ✓ Υποτακτική (απορηματική)
- ✓ Ευκτική πλάγιου λόγου (κυρίως οι απορηματικές πλάγιες ερωτήσεις) όταν το ρήμα της πρότασης, από την οποία εξαρτώνται, είναι ιστορικού χρόνου

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αναφορικές ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που αναφέρονται σε κάποιο όρο (λέξη) της πρότασης.

Με τι
εισάγονται;
(αρχίζουν)

1) με τις αναφορικές αντωνυμίες

2) με τα αναφορικά επιρρήματα

Αναφορικές αντωνυμίες

Ὅς, ἥ, ὅ (Μετά από τελεία, άνω τελεία ή ερωτηματικό εισάγει κύρια πρόταση))

Ὅσπερ , ἥπερ, ὅπερ

Ὅστις , ἥτις, ὅ, τι

Ὅπότερος, ὁποτέρα, ὁπότερον

Ὅσος, ὅση, ὅσο

Οἷος, Οἷα, Οἷο

Ὅποῖος , ὁποῖα, ὁποῖον

Ἡλίκος , ἡλίκη, ἡλίκον ὅσον

Ὅπηλίκος , ὁπηλίκη, ὁπηλίκον

Ὅποδαπός , ὁποδαπή, ὁποδαπόν

Αναφορικά επιρρήματα

οὐ, ὅπου

οἷ, ὅποι

ἐνθα, ὅθεν

ὁπόθεν, ἐνθεν

ἥ, ἥπερ

ὅπη, ὡς

ὥσπερ, ὅπως

ὅσον

Με ποια
έγκλιση
εκφέρονται;

Όταν εκφράζουν κρίση με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσης

Όταν εκφράζουν επιθυμία με τις εγκλίσεις των προτάσεων επιθ.

Σε τι
χρησιμεύει μια
αναφορική
πρόταση;

- 1) Υποκείμενο
- 2) Αντικείμενο
- 3) Παράθεση
- 4) Επεξήγηση
- 5) Προσδιορισμός σε γενική
- 6) Κατηγορούμενο
- 7) Επιθετικός προσδιορισμός
- 8) Επιρρηματικός προσδιορισμός (της αιτίας, του σκοπού, του αποτελέσματος, της υποθέσεως (αναφορικο-υποθετική), του τόπου, του τρόπου, του χρόνου, του ποσού, του μέσου ή του οργάνου, της συγκρίσεως ή της παρομοιώσεως)

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

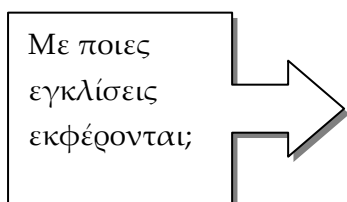
Εισάγονται

1. με τους αιτιολογικούς συνδέσμους: **ὅτι, διότι, ὥς**
*ὁ **ὥς** μετά από τελεία ή άνω τελεία εισάγει κύρια αιτιολογική πρόταση
2. με τους χρονικούς συνδέσμους: **ἐπεί, ἐπειδή** και σπανιότερα με τους **ὅτε** και **ὁπότε** (=αφού, αφότου)
3. με το **εἰ** (=διότι)

Οι αιτιολογικές προτάσεις είναι προτάσεις κρίσεως, παίρνουν άρνηση ου και χρησιμεύουν ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας του ρήματος της κύριας πρότασης (σπανιότατα χρησιμεύουν και σαν επεξήγηση)

Μεταξύ της αιτιολογικής και της κύριας πρότασης υπάρχει η λογική σχέση του αιτίου προς το αποτέλεσμα (η αιτιολογική εκφράζει το αίτιο και η κύρια το αποτέλεσμα)

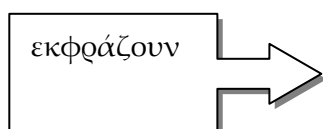
1. απλή οριστική
2. δυνητική οριστική
3. δυνητική ευκτική
4. ευκτική πλαγίου λόγου (σπανιότερα, όταν εξαρτώνται από ρήμα ιστορικού χρόνου)

1. ρήματα ψυχικού πάθους: ἡδομαι, θαυμάζω, χαίρω, χάριν ἔχω, χαρίζομαι, ἀγαπῶ , , ἀγανακτῶ, αἰσχύνομαι, ἐπιτιμῶ
2. απρόσωπες εκφράσεις: αἰσχρόν (Ἔστιν), δεινόν (Ἔστιν), ἀγαπητόν (Ἔστιν), θαυμαστόν (Ἔστιν), πλημμελές (Ἔστιν)

ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι, μή τις ἐπίθεσις γένηται.

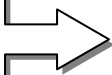

Το τελικό αίτιο, τέλος=σκοπός

Είναι προτάσεις επιθυμίας και παίρνουν ἀρνηση μή

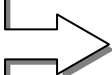

εισάγονται

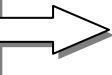
Με τους τελικούς συνδέσμους: **ἵνα, ὅπως, ὥς**

χρησιμεύουν

Ὡς επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού του ρήματος από το οποίο εξαρτώνται γι αυτό συνήθως βρίσκονται μετά την κύρια πρόταση

εκφέρονται

1. υποτακτική (από ρήματα αρκτικού χρόνου)
2. ευκτική πλαγίου λόγου και υποτακτική (από ρήματα ιστορικού χρόνου)
3. οριστική ιστορικού χρόνου :όταν η κύρια πρόταση εκφράζει ευχή ανεκπλήρωτη ή κάτι που δεν έγινε. Σ' αυτή την περίπτωση η τελική πρόταση εκφράζει σκοπό που δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί
4. σπάνια με δυνητική οριστική και δυνητική ευκτική
5. με ευκτική χωρίς να προηγείται ιστορικός (α) ἔνεκα ἔλξεως προς προηγούμενη ευκτική) β) όταν ο σκοπός εμφανίζεται σαν απλή γνώμη ή επιθυμία του λέγοντος)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ Ή ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Καί γάρ όμίχλη ἐγένετο, ὥστε ἔλαθον ἐγγύς προσελθόντες.
2. Ὁ λόφος ἐνεπλήσθη ἱππέων, ὥστε τό ποιούμενον μή γινώσκειν.
3. Οὕτως ἐσήμηναν οἱ θεοί, ὥστε καί ἰδιώτην ἄν γνῶναι.

Συμπερασματικές ή αποτελεσματικές προτάσεις ονομάζονται οι προτάσεις που φανερώουν το συμπέρασμα ή το επακολούθημα της ενέργειας του ρήματος της προτάσεως από την οποία εξαρτώνται, γι αυτό κατά κανόνα βρίσκονται μετά την κύρια πρόταση.

Με ποιους
συνδέσμους
εισάγονται;

Με τους συμπερασματικούς ὥστε ή ὡς

Τι είναι κατά
το
περιεχόμενο;

Άλλοτε προτάσεις κρίσεως και άλλοτε επιθυμίας.

Όταν εκφέρονται με εγκλίσεις προτάσεων κρίσεως δέχονται άρνηση οὐ ,

Σε τι
χρησιμεύουν;

Για να εκφράσουν τον επιρρηματικό προσδιορισμό του αποτελέσματος ή του συμπεράσματος.

Με ποιες
εγκλίσεις
εκφέρονται;

- ✓ **Οριστική:** όταν το αποτέλεσμα είναι πραγματικό
- ✓ **Δυνητική οριστική:** όταν το αποτέλεσμα εμφανίζεται ότι θα ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί στο παρελθόν, δε συνέβη όμως
- ✓ **Δυνητική Ευκτική:** όταν εμφανίζεται σαν πιθανό ή δυνατό να πραγματοποιηθεί στο παρόν ή το μέλλον
- ✓ **Ευκτική πλαγίου λόγου:** όταν προηγείται ιστορικός χρόνος ή άλλη ευκτική
- ✓ **Απαρέμφατο:** όταν εμφανίζεται σαν ενδεχόμενο και δυνατό ή και πραγματικό αλλά πάντοτε κατά τη γνώμη του υποκειμένου (το απαρέμφατο που ακολουθεί τον ὥστε ή τον ως μπορεί να συνοδεύεται από το δυνητικό αν – τότε ισοδυναμεί ή με δυνητική ευκτική ή με δυνητική οριστική-το αποτέλεσμα δηλώνεται κάτω από κάποια προϋπόθεση)

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ή ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Παραχωρητικές ή ενδοτικές ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που φανερώνουν **ότι το υποκείμενο παραδέχεται (παραχωρεί) κάτι ή υποχωρεί (ενδίδει)** σε κάτι αντίθετο προς το περιεχόμενο της κύριας προτάσεως.

Εισάγονται
με τα: εἰ καί,
ἐάν καί, ἄν

Όταν η παραχώρηση ή η
εναντίωση γίνεται προς κάτι
πραγματικό

Εισάγονται
με τα: καί εἰ,
καί ἄν, κἄν

Όταν η εναντίωση γίνεται προς κάτι που το
υποκείμενο το παραδέχεται σαν **μη
πραγματικό ή αδύνατο ή απίθανο κατά τη
γνώμη του**

Εισάγονται με
τα: οὐδ' εἰ,
οὐδ' ἐάν,
μηδ' ἐάν

δηλαδή παραλείπεται το **και** όταν η
κύρια πρόταση είναι **αρνητική**

Επειδή η σχέση της κύριας πρότασης προς την παραχωρητική είναι αντιθετική συνήθως στην κύρια πρόταση υπάρχουν οι αντιθετικοί σύνδεσμοι **ὅμως, ἀλλά, ἀλλ', οὖν**.

Με ποιες
εγκλίσεις
εκφέρονται;

Οριστική, Υποτακτική και Ευκτική

Σε τι
χρησιμεύουν;

Για να εκφράσουν την επιρρηματική σχέση της
εναντίωσης

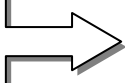
ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται

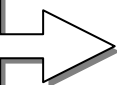
- 1) με τους χρονικούς συνδέσμους: **ὥς (=όταν), ὅτε, ὁπότε, Ἐπεὶ (=όταν), ἐπειδή, ἕως, ἔστε (=μέχρι), ἄχρι, μέχρι, ἡνίκα (=όταν), πρὶν.**
- 2) με τα χρονικά επιρρήματα: **ὁσάκις, ὅποσάκις.**
- 3) με εμπρόθετες αναφορικές εκφράσεις: **ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, Ἀφ' ὅτου, ἐν ᾧ, μέχρι οὗ, ἄχρι οὗ, ἕως οὗ.**
- 4) με τις φράσεις: **ἐπεὶ (ἢ ἐπειδή) πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ὥς τάχιστα, οὐ πρότερον ((στην κύρια)).....πρὶν, οὐ πρόσθεν ((στην κύρια))..... πρὶν.**

Σε τι
χρησιμεύουν;

σαν επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου του ρήματος της προτάσεως από την οποία εξαρτώνται.

Με ποιες
εγκλίσεις
εκφέρονται;

- 1) **οριστική** (πραγματικό γεγονός)
- 2) **υποτακτική** (τότε οι χρονικοί σύνδεσμοι συνοδεύονται από το αοριστολογικό αν - όταν, ὁπότε, ἐπὶ, ἐπειδάν - {χρονικουποθετικές} και εκφράζουν:
 - α) **το προσδοκώμενο** (στην κύρια οριστική μέλλοντα ἢ προστακτική)
 - β) **την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον** (στην κύρια οριστική μέλλοντα)
- 3) **ευκτική** : α) **αόριστη επανάληψη στο παρελθόν** (στην κύρια: οριστική παρατατικού ἢ δυνητική οριστική)
 - β) **ὅταν στην απόδοση υπάρχει δυνητική ευκτική, τότε οι χρονικές προτάσεις ισοδυναμούν με τις υποθετικές της απλής σκέψης του λέγοντος.**
- 4) **ευκτική πλαγίου λόγου** (ὅταν η χρονική πρόταση εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- 1) Ἐμειναν, ἕως ἀφίκοντο οἱ στρατηγοί.
- 2) α) Ἐπειδάν ὁ πόλεμος παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν ταῦτα .
β) Ὅταν βορρᾶς πνέῃ, καλοὶ πλοῖ εἰσίν.
- 3) α) Ὅποτε χειμῶν εἴη νοτερός, ἀπέλειπον τάς ἐπάλξεις.
β) Ὅποτε τὸν μισθὸν ἔχοιμεν, ἀπίοιμεν ἄν.
- 4) Προυκίνησαν τὸ στίφος, ὥς παυσομένους τοῦ διωγμοῦ, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν προσορμήσαντας.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι υποθετικές προτάσεις εισάγονται, δηλ. αρχίζουν με τους υποθετικούς συνδέσμους :

εἰ , ἐάν, ἄν και ἦν.

Στον υποθετικό λόγο η υποθετική πρόταση ονομάζεται υπόθεση ή ηγούμενο και η κύρια πρόταση ονομάζεται απόδοση ή επόμενο.

1^ο είδος: πραγματικό

Υπόθεση: εἰ + οριστική οποιουδήποτε χρόνου

Απόδοση: οποιαδήποτε έγκλιση

π.χ. εἰ σύ βούλει ἐπανεέλθωμεν

Περιορισμός: αποκλείεται από τον κανόνα η περίπτωση να υπάρχει στην υπόθεση εἰ + οριστ. ιστορικού χρόνου και στην απόδοση δυνητική οριστική.

2^ο είδος: αντίθετο του πραγματικού

Υπόθεση: εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου (παρ. αορ. υπερσ.

Απόδοση: δυνητική οριστική (οριστ. ιστορ. χρόνου + ἄν)

π.χ. Εἰ μή ἐγώ ἐκέλευον, οὐκ ἄν ἐποίει Ἀγασίας.

3^ο είδος: προσδοκώμενο

Υπόθεση: ἐάν, ἄν, ἦν + υποτακτική

Απόδοση: οριστική μέλλοντα ή άλλες ισοδύναμες εκφράσεις

με μέλλοντα όπως προστακτική, ευχετική ευκτική

δυνητική ευκτική, ρηματικά επίθετα σε -τός και

-τέος , ενδοιαστικές και τελικές προτάσεις.

π.χ. ἐάν πάντα ἀκούσητε, κρίνατε.

4^ο είδος: αόριστη επανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον

Υπόθεση: ἐάν, ἄν, ἤν + υποτακτική

Απόδοση: οριστική ενεστώτα ή γνωμικός αόριστος ή
(σπάνια) παρακείμενος.

π.χ. Ἦν τις τούτων τι παραβαίνει, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν.

(ἐπέθεσαν= γνωμικός αόριστος)

5^ο είδος: απλή σκέψη

Υπόθεση: εἰ + ευκτική

Απόδοση: δυνητική ευκτική, οριστ. αρκτικού χρόνου,
προστακτική, δυνητικό απαρ. ή δυνητική μτχ.
όταν εξαρτώνται από αρκτικό χρόνο.

π.χ. Εἰ οἱ πολῖται ὁμονοοῖεν, εὐδαίμων ἂν γίγνοιτο ἡ πόλις.

6^ο είδος: αόριστη επανάληψη στο παρελθόν

Υπόθεση: εἰ + επαναληπτική ευκτική

Απόδοση: οριστική παρατατικού ή υπερσυντελικού ή
δυνητική οριστική κατά κανόνα αορίστου.

π.χ. Εἰ τις αὐτῷ δοκοίη βλακεύειν, ἐπαισεν ἂν.